

Turun yliopisto
University of Turku

YHTEISEN TULEVAISUUTEMME INTRES- SIT

**Intressiryhmien kohtaamisia Yhdistyneiden kansakuntien kes-
tävässä kehityksessä**

Kauppatiede, taloussosiologian
pro gradu -tutkielma

Laatija:
Laura Salaspuro

Ohjaajat:
VTT Pekka Räsänen
KTM Outi Sarpila

26.6.2013
Turku

Turun kauppakorkeakoulu • Turku School of Economics

SISÄLLYS

1	Johdanto	7
2	Intressin käsite sosiologiassa	11
2.1	Intressi ensisijaisena selittävänä tekijänä.....	12
2.2	Intressi yhtenä selittävästä tekijöistä	13
2.3	Bentleyn intressiryhmien tutkimus	14
2.4	Intressin käsitteen sosiologista kritiikkiä.....	16
3	Kestävä kehitys Yhdistyneiden kansakuntien toiminnassa	18
3.1	Yhdistyneet kansakunnat	18
3.2	Kestävän kehityksen instituutioita.....	20
3.3	Kestävän kehityksen historiaa	22
4	Tutkimusmenetelmä ja aineisto	24
4.1	Tutkimusongelma	24
4.2	Tutkimusmenetelmät	25
4.3	Aineiston yhteenveto	27
4.3.1	Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti 1987	28
4.3.2	Ympäristön ja kehityksen konferenssin toimintaohjelma 1992.....	28
4.3.3	Kestävän kehityksen huippukokouksen loppuraportti 2002.....	30
4.3.4	Kestävän kehityksen konferenssin loppuraportti 2012.....	30
4.3.5	Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti 2012	31
5	Tulokset ja johtopäätökset	33
5.1	Intressiryhmien erittely ja kehitys 80-luvulta tähän päivään.....	34
5.1.1	Kehittyneet maat – vähiten kehittyneet maat.....	34
5.1.2	Multilateraaliset – bilateraaliset – unilateraaliset ryhmät.....	36
5.1.3	Julkinen sektori – yksityinen sektori – kolmas sektori.....	38
5.1.4	Fundamentalistiset ryhmät.....	41
5.2	Intressiristiriitoja taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden välillä	42
5.3	Johtopäätökset	44
5.4	Tulosten arviointia	49
6	Yhteenveto	52
	LÄHDELUETTELO	55

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1 Tutkielman viitekehys	9
Kuvio 2 Yhdistyneiden kansakuntien pääelimet	19

LIITELUETTELO

Liite 1 Our Common Future WCED 1987 sisällysluettelo	64
Liite 2 Rio UNCED 1992 sisällysluettelo	66
Liite 3 Johannesburg WSSD 2012 sisällysluettelo	67
Liite 4 Rio +20 UNCSD 2012 sisällysluettelo	68
Liite 5 Rio +20 CSF 2012 sisällysluettelo	69
Liite 6 YK:n kestävän kehityksen intressiryhmien tyypittelyä	70

LYHENNELUETTELO

YK	Yhdistyneet kansakunnat
UN	United Nations
WCED	Our Common Future, 1987 Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti
UNCED	Agenda 21, 1992 Yhdistyneiden kansakuntien ympäristön ja kehityksen konferenssin toimintaohjelma
RDED	Rion julistus ympäristölle ja kehitykselle, 1992
WSSD	Johannesburgin loppuraportti, 2002 Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen huippukokouksen loppuraportti
UNCSD	The Future We Want, Rio +20, 2012 Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen konferenssin loppuraportti
CSF	Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti, Rio +20, 2012
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development Yhdistyneiden kansakuntien kauppaja-kehitysjärjestö
UNEP	United Nations Environment Programme Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma

1 JOHDANTO

”Maapallon liikakäyttö tulee pysäyttää” otsikoi Turun yliopiston verkkolehti Yhdistyneiden kansakuntien teettämästä kestävästä kehityksen loppuraportista. Raportin laatimista korkean tason paneelia johti Suomen presidentti Tarja Halonen yhdessä Etelä-Afrikan presidentti Jacob Zuman kanssa. Presidentti Halosen mukaan tarvitsisimme kolme maapalloa lisää, mikäli maailmantalouden kehitys jatkuu nykyisellä tavalla. (Eronen 24.9.2012.) Artikkelikiiteyttää useita globaalin ympäristöhallinnan kestävästä kehityksen piirteitä.

Globaalissa ympäristöhallinnassa risteytyvät maailmantalous, ihmisuus sekä ympäristön rajallisuus. Ratkaisuja koko maapallon kattaviin ongelmiin etsitään yhteistyöllä kansainvälisissä korkeantason verkostoissa, useimmiten Yhdistyneiden kansakuntien johdolla. Parhaan mahdollisen ratkaisun löytäminen yhteistyöllä edellyttää kansainvälisiä poliittisia kompromisseja, eikä sosiaalinen toiminta tässä laajuudessa ole yksiselitteistä.

Tämän pro gradu -tutkielman juuret ovat kasvaneet 2010-luvun maaperään, jossa maailmantalouden epävarmuus luo puitteet ympärillämme tapahtuvalle yhteiskunnalliselle toiminnalle. Ympäristöasioiden huomioimisessa 1980-luvulla herännyt hedelmällinen, positiivisen odottava ilmapiiri on vaihtunut toteamuksiin kestävästä kehityksen toteuttamisen esteistä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Tämän tutkielman tarkoituksena on saavuttaa parempi ymmärrys taloudellisten intressien ja ympäristöintressien yhteensovittamisesta Yhdistyneiden kansakuntien harjoittamassa kestävässä kehityksessä.

Kestävä kehitys on oleellinen ja näkyvä osa tämän päivän globaalia ympäristöhallintaa. Kestävästä kehityksen ideologian mukaan ympäristö, ihminen ja talous tulisi ottaa tämän päivän poliittisessa päätöksenteossa tasavertaisina huomioon. Käsite pitää sisällään ympäristöhallinnan keskeisiä aiheisältöjä maapallon väestönkasvun rajoittamisesta ja päästöjen vähentämisestä luonnonvarojen käytön ohjaamiseen. (ks. esim. Kestävä kehitys – ymparisto.fi 2012.)

Toimenpiteiden vastuu sekä velvollisuudet eivät rajoitu yhdelle valtiolle tai maanosalle. Kehittyvät maat kohtaavat ympäristön pilaantumisen osalta haasteita metsien hävittämisessä, saasteissa sekä köyhyydessä. Näiden tärkeiden aihealueiden laiminlyönnistä kärsii koko maapallo. Teollistuneiden maiden aiheuttamista hiilidioksidipäästöistä sekä myrkyllisistä jätteistä ja kaasuista kärsivät yhtäläillä kaikilla valtiot. Kaikilla kansoilla on myös rooli sellaisen kansainvälisen talousjärjestelmän luomisessa, joka lisää tasa-arvoa sekä vähentää köyhyyttä ja nälkää. (WCED 1987, 211.) Maailman valtioiden väliset suuret kulttuuriset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset erot vaikuttavat myös kestävästä kehityksen asteeseen ja toimintaan eri valtioissa. Jokainen valtio toteuttaa kestävästä

kehitystä omista lähtökohdistaan. Kestävän kehityksen käsitteen moniulotteisuus tarjoaa eri maille myös mahdollisuuden toteuttaa kestävää kehitystä omista intresseistä käsin.

Kestävän kehityksen historiaa tavoitteineen ja saavutuksineen on tutkittu kattavasti (ks. esim. Hopwood, Mellor & O'Brien 2005, 38–52; Meadowcroft 2000, 370–387). Meadowcroftin (2000, 371) mukaan kestävä kehityksen perimmäinen normatiivinen idea oli, että ihmiskunta pystyisi jatkamaan paremman elämän tavoittelua priorisoimalla kehityksessä myös köyhien ihmisten perustarpeet saastuttamatta samanaikaisesti toimiltaan maapalloa tuleville sukupolville käyttökelvottomaksi. Tämä kestävä kehityksen näkökulma tarjosi mahdollisuuden yhdistää 1970- ja 80-luvuilla vallinneet vastakkaisuudet: pohjoinen vastaan etelä sekä talouskasvu vastaan ympäristönsuojelu.

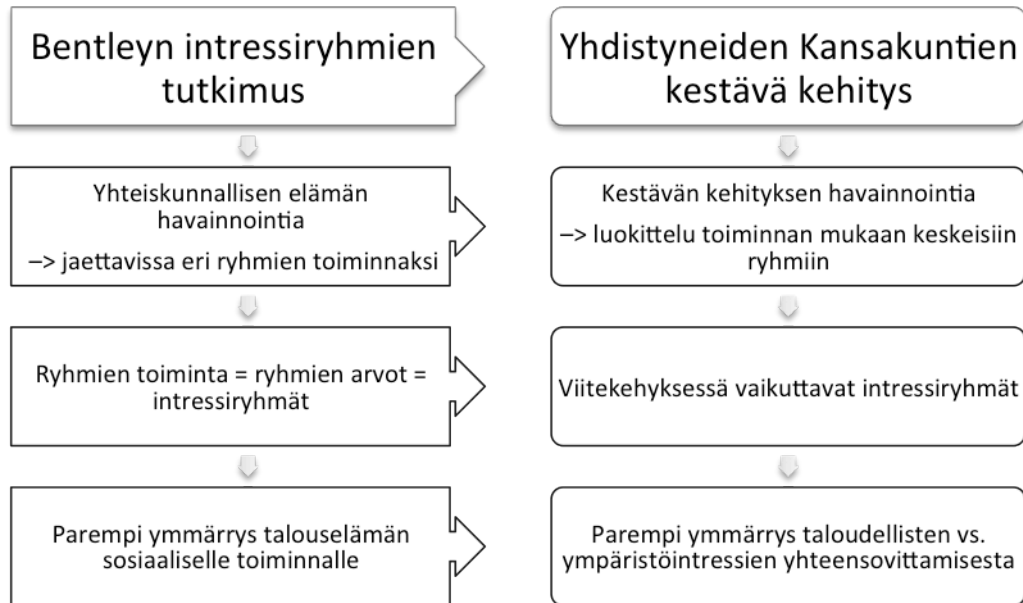
Itse kestävä kehityksen käsite esiteltiin YK:n toimesta vuonna 1987, jolloin julkaistiin YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission Our Common Future -raportti (WCED 1987), jonka tehtävänä oli tarttua maailmanlaajuisiin ympäristön, talouden ja sosiaalisen ulottuvuuden haasteisiin. Brundtlandin raporttia seuranneilla vuosikymmenillä järjestettiin YK:n toimesta kolme kestävä kehityksen huippukokousta vuosina 1992, 2002 sekä 2012. Näiden konferenssien tarkoituksena oli yhdistää kansakunnat toimimaan maapallon paremman tulevaisuuden eteen. Kuitenkin kokouksilla tavoitellun kehittymisen nähdään tänä päivänä jääneen laajalti toteutumatta (ks. esim. Stocchetti 2013, 1–2; Sneddon, Howarth & Norgaard 2006, 253–254). Eri intressiryhmien sitoutumisaste kestävä kehityksen toimenpiteisiin sekä halukkuus vaikuttaa omalla toiminnalla ongelmien ratkaisemiseen vaihtelevat.

Tämän työn alkuperäisenä ideana toimi mielikuva YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden toteutumattomuudesta. Kestävän kehityksen oletettiin estyneen tai hidastuneen taloudellisten ja ympäristöulottuvuuden intressien yhteentörmäyksestä. Intressiristiriitoja on työssä lähdetty tutkimaan intressin käsitteen kautta aiemmin hyödyntämättömällä lähestymistavalla, kestävä kehityksen intressiryhmien kautta. Yhdistyneiden kansakuntien johdolla tapahtuvaa toimintaa tutkitaan Arthur Bentley'n (1967 [1908]) intressin käsitteen avulla olettaen, että yhteiskunnallisen toiminnan selittävänä tekijänä vaikuttavat intressit, ja nämä intressit ovat eri ryhmien intressejä.

Bentley'n ryhmäintressin käsite on valittu tutkielman viitekehukseksi seuraavista syistä. Tänä päivänä globaalin ympäristöhallinnan voi tulkita olevan eri ryhmien välillä tapahtuvaa sosiaalista toimintaa, jossa yhteistyöllä pyritään parhaaseen mahdolliseen kompromissiin. Näin aihetta on merkityksellistä tutkia ryhmien intressien kannalta. Ryhmäintressien lähtökohdan lisäksi Bentley lähtee teoriassaan olettamuksesta, että on merkityksellistä tiedostaa talouselämän vaikutus politiikassa. Näkökulma taloudellisten intressien vaikutuksesta tarjoaa kyseiselle taloussosiologian tutkielmalle soveltuvan lähtökohdan.

Tutkielman viitekehys on jaettu kahteen pääaiheeseen. Laajana viitekehysenä toimii Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehitys. Kestävän kehityksen toimintaa havainnoi-

daan hyödyntäen Bentleyyn intressiryhmä -käsitettä. Seuraava kuvio kiteyttää tutkielman viitekehyyksen.

Kuvio 1 Tutkielman viitekehys

Intressiryhmien tutkimuksen avulla on tarkoitus tunnistaa ja ymmärtää kestävä kehityksen toiminnassa vaikuttavia eri ryhmiä sekä ryhmien taloudellisten intressien ja ympäristöintressien yhteensovittamista. Aiheen tutkimus aloitetaan intressiryhmistä. *Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tarkastellaan, millaisia intressiryhmiä esiintyy Yhdistyneiden kansakuntien kestävässä kehityksessä.*

Intressiryhmän erottelun jälkeen ainoa tapa tutkia intressiryhmän toimintaa sekä ai-keita tulevalle toiminnalle, on tutkia intressiryhmän kehittymistä (Bentley 1976 [1908], 214). *Näin ollen toisena tutkimuskysymyksenä tarkastellaan, miten intressiryhmät ovat kehittyneet 80-luvulta tähän päivään mennessä?* Ryhmien toiminnan kehittymistä on vertailtu eri vuosikymmenille sijoittuvien raporttien pohjalta.

Yhteiskunnan sosiaalisessa toiminnassa havainnoidut intressiryhmät voivat olla esimerkiksi taloudellisia, poliittisia tai uskonnollisia. Bentley on korostanut tutkimuksis-saan taloudellisten intressien vaikutusta poliittiseen päätöksentekoon (Bentley 1967 [1908], 209–210). Maailmantalouden vaikutus ympäristöön sekä ympäristöhallintaan on tänä päivänä laajalti tunnustettu ja tiedostettu (WCED 1987, 7). Tutkielman taustalla onkin oletamus, että globaalia ympäristöhallintaa tehdään taloudellisista intresseistä käsin. *Näistä lähtökohdista kolmanneksi tutkimuskysymykseksi muotoutuu, millaisia intressiristiriitoja kestävässä kehityksessä vallitsee taloudellisen ja ympäristöulottuvuu-den välillä?*

Tutkielman teoriaosuus jakautuu lukuihin kaksi ja kolme. Luvussa kaksi käsitellään sosiologista intressin käsitettä. Tämä tehdään Swedbergin (2005, 359–390) luokittelujen

mukaisesti tarkastellen teorioita käsitteen puolesta sekä vastaan. Intressin käsitteen kuvauksessa korostuu käsitteen moniulotteisuus. Käsitettä on paljon käytetty kuvamaan taloudellista intressiä, mutta sosiologiassa käsitteen merkitystä on pyritty laajentamaan yleisesti toiminnan selittävänä tekijänä. Luku kolme käsittelee Yhdistyneiden Kansakuntien johdolla tapahtuvaa kestävästä kehitystä.

Luvussa neljä kuvataan tutkielman menetelmäosuutta ja aineistoa. Tutkielman empiriaosuus toteutetaan laadullisella menetelmällä, tyypittelemällä Yhdistyneiden kansakuntien kestävästä kehityksen raporteja 80-luvulta tähän päivään. Tutkielman aineistona toimivat seuraavat raportit: 1. YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomission ”Our Common Future” -raportti (WCED 1987), 2. Rio de Janeirossa järjestetyn YK:n ympäristö ja kehitys -konferenssin toimintaohjelma (Agenda 21, 1992), 3. YK:n Johannesburgin kestävästä kehityksen huippukokouksen loppuraportti (WSSD 2002), 4. Rio +20 YK:n kestävästä kehityksen konferenssin loppuraportti (UNCSD 2012) sekä 5. Rio +20 Kestävästä yritystoiminnan forumin loppuraportti (CSF 2012).

Intressiryhmiä on analysoitu aineistosta Miles & Hubermanin (1994, 69–72) tyypittelyn (engl. pattern coding) mukaan ja tulokset sekä johtopäätökset on esitetty luvussa 5. Ryhmien tyypittely eri aikakausille sijoittuvasta aineistosta kuvaa samalla intressiryhmien kehitystä vuosien 1987–2012 aikana. Tästä johtuen intressiryhmien tyypittelyn sekä kehityksen analysointi ensimmäisen sekä toisen tutkimuskysymyksen mukaisesti on yhdistetty lukuun 5.1. Tämän jälkeen kappaleessa 5.2 on erikseen analysoitu kolmannen tutkimuskysymyksen mukaisesti intressiristiriitoja taloudellisen sekä ympäristöluottavuuden välillä. Luku 6 kokoo tutkielman keskeisimmän sisällön yhteenvedoksi.

Aineistoina käytettävien raporttien yleismaailmallisia tavoitteita maapallon säilyttämisestä nykyisille ja tuleville sukupolville on kaikkien kestävästä kehityksen toiminnassa vaikuttavien eri jäsenmaiden ja ryhmien ollut teoriassa helppo tukea ja kannattaa. Kestävästä kehityksen toiminnalla on kuitenkin alusta alkaen ollut myös vastustajansa ja epäilijänsä (ks. esim. Meadowcroft 2000, 372–373). Tosiasiassa kestävästä kehitystä ajava yhteinen intressiryhmäkin pitää sisällään useita eri vastakkaisten intressien mukaan toimivia ryhmiä. Kestävästä kehityksen etenemisen ja onnistumisen voikin katsoa käytännössä riippuvan juuri eri ryhmien intressien yhteensovittamista.

2 INTRESSIN KÄSITE SOSIOLOGIASSA

Tieteellisessä keskustelussa intressin käsite on pääsääntöisesti liitetty taloustieteeseen, jossa käsitettä on alkujaan tutkittu omaa etuaan maksimoivan homo oeconomicuksen kautta. Tänä päivänä sosiaalitieteissä tulkitaan yksilön toimivan osana sosiaalista kokonaisuutta, mikä vaikuttaa yksilön intresseihin. (vrt. Etzioni 2008, 168–173; Räsänen 2004, 35–54; Sen 1990, 25–43.)

Sosiologiassa intressin käsite on jätetty vähälle huomiolle.

In short, when it comes to the sociological concept of interest, everyone has to invent the wheel on her own. (Swedberg 2005, 360.)

Sosiologisen intressin käsitteen tutkimuksessa ote on ollut abstrakti ja teoreettinen, empiiristen, konkreettisten esimerkkien jäädessä vähälle. Intressi sanana esiintyy usein sosiologisissa teksteissä, mutta sen merkitys otetaan ikään kuin annettuna, ilman viittauksia aikaisempaan käyttöön tai vaihtoehtoisiin merkitystapoihin. Intressin käsitettä käytetään sosiologiassa sosiaalisen toiminnan selittävänä tekijänä. Pääasiassa käsitettä on tutkittu kahdessa eri merkityksessä, 1. Intressi sosiaalisen toiminnan ensisijaisena selittävänä tekijänä, sekä 2. Intressi yhtenä sosiaalisen toiminnan selittävästä tekijöistä. (Swedberg 2005, 359–362.) Tämä pro gradu -tutkielma tarkastelee intressin käsitettä Swedbergin jaottelua mukaellen (Swedberg 2005, 359–390).

Intressin käsitteen keskeisyyttä sosiologisille teorioille pyrittiin vilkkaimmillaan osoittamaan Gustav Ratzenhoferin (1898) johdolla vuosina 1890–1910. Ratzenhoferin jäljissä erityisesti Albion Small (1904, 1912, 1920), Edward Alsworth Ross (1902, 1959) sekä Arthur Bentley (Bentley 1967 [1908]) käsittelivät teoksissaan intressin käsitettä sosiaalisen elämän ohjaavana voimana.

Vaikka intressi ei käsitteenä kuulu sosiologian ytimeen, ovat klassikoista Max Weber (1983 [1920], 2006 [1948]) sekä Georg Simmel (2000 [1949]) tutkineet intressiä ohjaavana voimana modernin yhteiskunnan sisällä. Intressin voi nähdä toimineen osana käsitteistöä, joilla klassikot loivat pohjan modernille sosiologialle (Swedberg 2005, 361).

Klassikoiden jälkeisellä ajanjaksolla ei intressin käsitteeseen ole juuri viittauksia Talcott Parsonsin kriittistä kannanottoa lukuun ottamatta (Swedberg 2005, 361). Toisen maailmansodan jälkeen James Coleman (1994) sekä Pierre Bourdieu (1990) ovat nimenneet intressin keskeiselle sijalle teorioissaan.

2.1 Intressi ensisijaisena selittävänä tekijänä

Ratzenhofer (1898, 204–205) yhdisti tutkimuksissaan luonnontieteellisen, psykologisen ja biologisen näkökulman perehtyessään sosiaalisen prosessin rakentumiseen. Sosiaalinen prosessi on jatkumoa biologisesta prosessista, ja intressit ovat johtavana tekijänä sosiaalisessa prosessissa. Keskeisimpänä käsitteenä Ratzenhoferin teoriassa sosiologisesta tiedosta oli sisäsyntyinen intressi. Sisäsyntyinen intressi herää ulkoisen ärsykkeen johdosta subjektiivisena tai sosiaalisena tarpeena.

Ratzenhoferin pääteosta, *Die Sociologische Erkenntnis* 1898, on kritisoitu juuri teoksen vahvan tieteenfilosofisen, psykologisen ja biologisen näkökulman vuoksi. Kriittistä huolimatta, Ratzenhoferin ansiosta intressin käsite nousi sosiologiseen keskusteluun sosiaalisen kanssakäymisen selittävänä tekijänä. (Swedberg 2005, 363.)

Merkittävin Ratzenhoferin seuraaja, A. Small (1912, 200), tulkitsi sosiologian olevan ihmisten yhteistoimintaan, psyykkiseen ja fyysiseen olotilaan, prosesseihin, tuloksiin ja johtopäätöksiin perustuvaa tiedettä. Jokainen toiminnan kombinaatio, liittyen esimerkiksi talouden tai politiikan prosesseihin, pohjautuu intresseihin, ja sosiologinen intressi sekä sosiaalinen toiminta alkavat aina yksilön halun tunteesta (Small 1904, 297). Small (1904, 1912, 1920) on julkaissut runsaasti kirjoituksia yhteiskunnasta, sosiaalisesta kanssakäymisestä ja intressien roolista sekä pyrkinyt käsitteiden avulla muun muassa kuvaamaan amerikkalaisen yhteiskunnan toimintaa, kuten artikkelissaan *Some Structural Material for the Idea "Democracy"* (1920). Kuitenkin myös Smallin intressien tutkimusta voidaan kuvata hyvin abstraktiksi, empiirisen todentamisen jäädessä taka-alalle (ks. esim. Swedberg 2005, 366).

E. A. Ross tutki kirjoituksissaan sosiaalisten ryhmien rakentumista yksilön ja ryhmien intressien kautta (Ross 1959, 173–189). Rossin (1902, 545) mukaan ryhmät rakentuvat intressien yhteisyydestä. Ryhmässä yksilö sosiaalistuu ja unohtaa omat alkuperäiset intressinsä seuraten johtajaa ja toteuttaen ryhmän yhteisiä tarpeita (Ross 1902, 538–539).

Georg Simmelin sosiologinen tuotanto keskittyy pääpiirteissään ajalle 1880–1908. Simmelin tuotannosta kyseiseltä ajalta, *On Social Differentiation: Sociological and Psychological Investigations* 1890, *The Philosophy of Money* 1900 sekä *Sociology* 1908 nousee vahvasti esiin hänen kiinnostuksensa psykologiaan. (Frisby 2002, 24–25.) Tämä tulee esille myös kirjoituksissa intressin käsitteestä. Ihmisten kanssakäyminen johtuu erityisestä intressistä, joka antaa kaikelle toiminnalle, esimerkiksi taloudelliselle toiminnalle, suunnan. Intressi toimii sosiaalisuuden impulssina. Eri yhteyksissä kanssakäymisiin liittyy aina myös tunne ja tyydytys yhtenäisyydestä muiden kanssa. (Simmel 2000 [1949], 121.)

Yli puolivuosisataa myöhemmin James Coleman lähestyi intressin käsitettä sosiaalisen toiminnan ohjaavana ja selittävänä tekijänä. Vaikka Coleman (1988, 95–120) on

tunnetumpi muun muassa sosiaalisen pääoman käsitteestään, toi hän sosiologiseen keskusteluun myös uusia näkökulmia intressin käsitteestä teoksessaan *Foundations of Social Theory* (Coleman 1994, 503–528). Colemanin mukaan intressit ohjaavat sosiaalista toimintaa. Intressit selitetään yksilöiden toiminnan kautta. Yksilöillä on intressi ympäröivän maailman resursseihin ja tiettyjen tapahtumien tuloksiin, sekä näiden resurssien ja tapahtumien kontrollointiin. Toimijoiden suhde muihin toimijoihin yhteiskunnassa määrittyy intressien kautta niihin resursseihin ja tapahtumiin, joita muilla toimijoilla on vallassaan. Sosiaalisen toiminnan pääperiaatteena on hyödyn maksimointi ja tyydytyksen tuottaminen intressien ohjaamien resurssien ja tapahtumien saavuttamisen avulla. (Coleman 1994, 503.)

Colemanin taloustieteellinen ote sosiologiseen tutkimukseen tulee esiin intressin määrittelyssä. Coleman kuvaa teoriassaan intressien kaksoisroolia, objektiivisina intresseinä sekä subjektiivisina intresseinä. Tätä intressin kaksoisroolia käytetään kirjassa kuvaamaan esimerkiksi Marxin työväenluokan ja kapitalismin ristiriitaisia intressejä sekä keskeistä ongelmaa päämies-agentti teoriassa. (Coleman 1994, 509–511.)

2.2 Intressi yhtenä selittävästä tekijästä

Tässä kappaleessa esiteltävät teoriat käsittelevät intressiä yhtenä tärkeänä tekijänä sosiaalisen toiminnan selittämisessä rajaten intressin käsitteen merkitystä sekä tarkentaen intressin roolia sosiaalisessa elämässä. Max Weber [1920, 1948] kuvaa sosiaalisen toiminnan osa-alueita, joilla intressin käsite on keskeisessä roolissa, ja Pierre Bourdieu (1990) esittelee intressin osana yleistä sosiologian teoriaansa. Vaikka Weberin ja Bourdieun intressiteoriat poikkeavat suuresti toisistaan, on Bourdieu saanut vaikutteita Weberin intressin analyyseistä, erityisesti uskonnollisen intressin tutkimukseen liittyen (Swedberg 2005, 381).

Weberin tutkimusta länsimaisen sivilisaation kehityspiirteistä voi pitää johdantona hänen laajalle työlleen protestanttisen etiikan ja kapitalismin synnyn tutkimuksessa. (Andreski 1983, 1). Näissä kirjoituksissaan Weber käytti laajasti ja eri merkityksissä myös intressin käsitettä. Erityisesti Weber keskittyi taloudellisen intressin kuvaamiseen sosiaalisessa toiminnassa, mutta katsoi kuitenkin, ettei rationaalisuus ja taloudellinen intressi yksin voi selittää esimerkiksi länsimaisen kapitalismin syntyä. (ks. esim. Weber 2006 [1948], 46; 1983[1920], 21–29.)

Weber esitti intressin käsitteellä olevan merkittävä rooli sosiologisten käsitteiden, kuten luokan ja statuksen määrittelyssä. Moderni luokan käsite perustuu paljolti taloudelliseen intressiin ja taloudellinen intressi on tekijä, joka luo luokan. Statusta puolestaan määrittelee kunnia, elämäntyyli ja kulutus, mutta intressit näyttävät yhteiskunnassa myös statusta ilmentävän toiminnan taustalla. (Weber 2006 [1948], 46, 49–52.)

Bourdieuin tutkimuksia taloudesta ja kulttuurista pidetään yhtenä merkittävimpinä taloussosiologian saavutuksina toisen maailmansodan jälkeisellä ajalla. Bourdieuin sosiologian keskeiset käsitteet habitus sekä kulttuurinen pääoma tuovat tarkasteluun kulttuurin ja talouden vuorovaikutussuhteen, jossa intressit toimivat peitetyssä roolissa. (Swedberg 2003, 241.)

Bourdieu (1990, 120–121) kirjoittaa taloudellisen rationaalisuuden, intressien ja kulttuurisen pääoman yhteen kietoutumisesta muun muassa avioliiton avulla. Avioliittoa rationaalisesti ja materialismin näkökulmasta katsottaessa jää huomaamatta intressien ohjaamat strategiat, joiden tarkoituksena on vahvistaa ryhmän eli avioparin kulttuurista pääomaa. Avioliitto on Bourdieuin mukaan laajimmassa merkityksessä esimerkki, jota ei voida nähdä puhtaasti rationaalisena ja materialistisena toimintana, mutta taloustieteellä ei ole nimitystä intresseille, jotka ohjaavat kulttuurista pääomaa.

2.3 Bentleyyn intressiryhmien tutkimus

There is no group without its interest. An interest, as the term will be used in this work, is the equivalent of a group. We may speak also of an interest group or of a group interest, again merely for the sake of clearness in expression. The group and the interest are not separate. There exists only one thing, that is, so many men bound together in or along the path of a certain activity. (Bentley 1967 [1908], 211.)

Arthur Bentley (1967 [1908], 211) perusti koko intressin käsitteensä tutkimuksen yhteiskunnan ryhmien ja ryhmäintressien havainnoinnille. Hän havainnoi poliittisen elämän rakentumista ja katsoi sen olevan yksilöistä koostuvan ryhmän toimintaa. Koko sosiaalinen elämä on jaettavissa eri ryhmien toiminnaksi, ja jotta sosiaalista elämää voi tutkia, on yhteiskunnassa vaikuttavien eri ryhmien tunnistaminen välttämätöntä. Bentley on pyrkinyt tutkimuksissaan saavuttamaan ymmärrystä talouselämän tutkimukselle, todeten kuitenkin, ettei ole järkeä rajoittaa intressin käsitteen käyttöä koskemaan ainoastaan taloudellisia intressejä. (Bentley 1967 [1908], 204–212.)

Ryhmä tarkoittaa tiettyä määrää yksilöitä yhteiskunnassa, eroteltuna toiminnan mukaan muusta yhteiskunnasta. Ryhmässä yksilöt toimivat tai suuntautuvat toimintaan. Toiminta on Bentleyyn mukaan yhtä kuin ryhmä, eikä ryhmää voi olla olemassa ilman yhteistä intressiä. Intressit ovat yhtä kuin toiminnalle annettu arvo eli ryhmä ilmaisee toiminnallaan arvojaan ja intressejään. Ryhmien ja intressien yhtäläisyys käy ilmi yhteiskunnallisesta havainnoinnista. Jotta ryhmän intressit tulevat ymmärretyksi, on tarpeen harjoittaa tinkimätöntä, yhteiskunnan empiiristä havainnointia. (Bentley 1967 [1908], 211–213.)

Kuten ryhmä ja intressit eivät Bentleyyn mukaan ole erotettavissa, eivät myöskään intressit ja ryhmät ole erotettavissa kontekstistaan. Ryhmäintressi on aikaan ja paikkaan sidottu. Sitä ei ole mahdollista havaita muussa ympäristössä tai irrallisena muista sosiaalisen toiminnan ryhmistä. Tätä Bentley (1967, 214) kuvaa orjista kertovalla esimerkillään. Kukaan ei Bentleyyn mukaan ole syntynyt orjaksi, vaan orjat ovat määrittyneet suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskunnan muihin ryhmiin.

Bentley käyttää teoksessaan runsaasti kuvaavia esimerkkejä lähestyessään intressin käsitettä. Hän tarkastelee esimerkiksi korruptoitunutta poliitikkoa ja pyrkii selventämään, miksi muilla elämän alueilla moitteettomasti toimiva, korkeantason virkamies harjoittaa laitonta politiikkaa. Bentley torjuu selityksen, että tämä sosiaalinen toiminta johtuisi poliitikon synnynnäisestä, epärehellisestä luonteenpiirteestä. Bentleyyn mukaan ilmiössä on kyse siitä, että ryhmä samaa intressiä kannattavia ihmisiä hyödyntää havaitsemansa mahdollisuudet. (Bentley 1967 [1908], 10–13.) Ajatuksessa ryhmän havaitsemien mahdollisuuksien hyödyntämisestä voi nähdä yhtymäkohtia intressin käsitteen taloustieteelliseen tarkasteluun. Tosin taloustieteessä lähtökohtana on omaa etua tavoitteleva rationaalinen yksilö Bentleyyn kirjoittaessa ryhmäintresseistä.

Ryhmän ei tarvitse toimia fyysisesti muusta yhteiskunnasta erillisenä, vaan ryhmä erottautuu arvojensa eli intressiensä mukaan. Tämä erottelu ei estä yksilöitä kuulumasta toiseen ryhmään yhteiskunnan sisällä. Yksilön on mahdollista kuulua moniin eri ryhmiin ja toimia eri tilanteissa eri ryhmien intressien mukaan. (Bentley 1967 [1908], 203.) Ihmiset voivat kuulua esimerkiksi työnsä ja vapaa-aikansa puolesta eri ryhmiin ja toimia eri intressien mukaan kontekstista riippuen. Ryhmittymät voivat olla myös vastakkaisia. Henkilö voi työskennellä suuryrityksen ympäristöjohtajana ja ajaa kestävän kehityksen -linjauksia yritysstrategiaksi. Toisaalta hän saattaa kuluttajana osoittaa toimillaan kuuluvansa ryhmään, jonka arvot ovat kestävän kehityksen vastaisia.

Koska ryhmät ovat päällekkäisiä ja yksilöt voivat kuulua moniin eri ryhmiin, on koko populaation luokittelu kattavasti selkeisiin ryhmiin mahdotonta. Ei ole olemassa ryhmäjakoja, joka kattaisi koko populaation. Vaikka sosialistisissa teorioissa esitetään yhteiskunnalliset luokkajaot, ei Bentleyyn mukaan kukaan ole pystynyt todistamaan, että näitä selkeästi rajattuja, koko populaation kattavia luokkia todellisuudessa olisi olemassa. Jos yhteiskunta kokonaisuudessaan olisi rajattu tiukasti eri luokkien kesken, olisi yhteiskuntamme kehitys edennyt hyvin eri tavalla kuin tähän mennessä. (Bentley 1967 [1908], 207–208.)

Bentleyyn intressin tutkimus kiteytyy ryhmien toimintaan poliittisessa ympäristössä. Poliittisten ryhmien tutkimuksella Bentley on ensisijaisesti pyrkinyt saavuttamaan paremman ymmärryksen talouselämän sosiaaliselle toiminnalle. Sillä vaikka Bentley ei väitä taloudellisten intressien olevan politiikassa ainoita perustavanlaatuisia intressejä, ei taloutta politiikan taustavaikuttajana saa unohtaa. (Bentley 1967 [1908], 209–210.)

Poliittiset ryhmät Bentley (1967 [1908], 209) näkee erikoistuneina ryhminä, jotka todellisuudessa edustavat muita, syvemmällä yhteiskunnassa vaikuttavia ryhmiä. Poliittinenkaan ryhmä ei siis tarkoita fyysisesti muista erotettua joukkoa, joka ei voisi olla osallisena muissa ryhmissä. Varsinaiset poliittiset ryhmät edustavat yhteiskunnan pintaa, kun taas ryhmien pinnan alla vaikuttavien alaryhmien nähdään heijastavan yhteiskunnan ydintä.

Poliittisen elämän tutkimuksessa tulisi päästä syvemmälle kuin yhteiskunnan pinnalla vaikuttavien poliittisten ryhmien intressien ja arvojen tutkimiseen. Tulisi päästä pureutumaan niihin intresseihin ja arvoihin, joita poliittisten ryhmien takana vaikuttavat ryhmät edustavat. Kuitenkin poliittisilla ryhmillä on eri rajoja ja liitoksia kuin taustalla vaikuttavilla alaryhmillä. Ryhmien tutkimus onkin käytännöllistä aloittaa yhteiskunnan pinnalta, koska poliittisten ryhmien ideologiat, ideat ja julkinen mielipide ovat selkeimmin ilmaistuja ja esille tuotuja. (Bentley 1967 [1908], 209.) Nykypäivänä ryhmien kannanotot ja intressit tulevat esille esimerkiksi ryhmien verkkosivuilla.

Vaikka julkisuudessa eri ryhmien intressit saattavat näyttää sekoittuvan keskenään ryhmien toiminnan vaikuttaessa päämäärättömältä, on lähellä ryhmää mahdollista huomata ryhmien toimivan yhteisten intressien mukaisesti. Todellisuudessa ryhmien toiminta voi heijastaa puhtaasti myös alaryhmien intressejä. Tietyissä tilanteissa ryhmät ajavat selkeästi eri asioita, kun taas toisinaan ryhmät kietoutuvat yhteen niin, että ryhmien arvoja on vaikea erottaa toisistaan.

Bentleyn ryhmäintressien analyysia on hyödynnetty tänä päivänä esimerkiksi organisaatioteorioissa sekä ryhmäteorioissa. Bentleyn ryhmäintressin käsitettä on hyödynnetty Morganin (1998) tutkimuksissa organisaatioista poliittisina systeemeinä sekä intressiryhmien toiminnasta organisaatioissa. Olson (1971, 8) puolestaan on käyttänyt ryhmää Bentleyn intressiryhmän merkityksessä kirjoituksissaan kollektiivisen toiminnan logiikasta ja ryhmien teorioista.

2.4 Intressin käsitteen sosiologista kritiikkiä

1900-luvulla Talcott Parsons (1968 [1937], 1957) pyrki osoittamaan intressin käsitteen ongelmallisuutta tutkimuksissaan sosiaalisen systeemin rakentumisesta. Parsonsin mukaan vain muutama tutkija oli kyennyt empiirisellä tutkimuksella aineistoa havainnoimalla todella yhdistämään teorian ja empirian tieteellisesti hyväksyttäväksi intressitutkimukseksi Weberin uskonnollis-taloudellisen analyysin lisäksi. (Parsons 1968, xviii.) Parsons kritisoi yksilöiden halujen roolia sosiaalisen toiminnan ohjaavana voimana ja esitti hyödyn ja halujen tyydyttämisen olevan aina lähtöisin institutionalisoituneesta yhteiskunnasta (Parsons & Smelser 1957, 13–29).

2000-luvulle siirryttäessä intressin käsite kohtaa kriittistä tarkastelua institutionalistien suuntausten valossa (ks. esim. Swedberg 2005, 384–385). Käsitteenä intressi ei tule usein kirjoituksissa esille, mutta käsitteeseen liittyvää analysointia tapahtuu esimerkiksi arvioitaessa sosiaalisen rakentumista yksilön ja instituutioiden toiminnan vertailussa. Meyer ja Rowan (1977, 360) kirjoittavat organisaatioiden sosiaalisesta rakentumisesta, että ei tule olettaa yksittäisten työntekijöiden toimien mikroskooppisen rationaalisuuden olevan tehokkaampaa verrattuna institutionaalisiin, laajempiin tarkoituksiin sitoutumiseen.

Granovetter (1973, 1360–1380; 1992, 3–11) on tutkinut yhteiskuntaa henkilökohtaisten suhteiden eli heikkojen siteiden analyysillä (engl. embeddedness). Sosiaalisen rakentumisen tutkimuksissaan suhteiden rakenteiden eli verkostojen kannalta hän samalla kyseenalaistaa taloudellisen intressin tai uuden institutionaalisen talousteorian merkityksiä sosiologisissa teorioissa (1985, 481–510; 1992, 3–11). Granovetter (1973, 1360) on todennut, että sosiologisten teorioiden heikkoutena on, etteivät ne yhdistä mikrotason kanssakäymistä makrotason toimintatapoihin vakuuttavalla tavalla. Granovetter esittää, että yksilöiden välisten prosessien eli verkostojen analyysi tarjoaa sillan mikro- ja makrotasojen yhdistämisen välille. Bentleyyn teorian voi kuitenkin puolestaan nähdä tarjoavan mahdollisuuden yhdistää makro- ja mikrotasoa siirtymällä yhteiskunnan pinnalta, makrotasolta, kohti mikrotason alaintressiryhmiä.

Kaikki luvussa kaksi mainitut sosiologit ovat hyödyntäneet intressin käsitettä omilla tavoillaan, eikä intressin käsitteelle ole kehittynyt yhtä sosiologian sisällä yhteisesti hyödynnettävää tapaa käsitteen käytölle. Swedbergin mukaan (2005, 385–386) kuitenkin Bentleyyn ja Colemanin intressin käsitteen tutkimuksilla olisi edelleen ajankohtaista annettavaa tämän päivän sosiologialle.

3 KESTÄVÄ KEHITYS YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN TOIMINNASSA

Maailma on globaalien ympäristöhallinnan näkökulmasta jaettavissa eri sääntöihin, järjestöihin ja markkinoihin, joita kutsutaan esimerkiksi instituutioiksi tai institutionaalisiksi sopimuksiksi. Myös kestävässä kehityksessä on mukana laaja kirjo erilaisia ryhmiä ja ryhmittymiä, kuten valtioita ja verkostoja. Tässä luvussa on avattu tutkimuksen viitekehystä Yhdistyneiden kansakuntien harjoittaman kestävä kehityksen osalta.

3.1 Yhdistyneet kansakunnat

Tutkielmassa kestävä kehityksen toimintaa tutkitaan Yhdistyneiden kansakuntien (engl. United Nations, UN) organisoiman yhteistyön näkökulmasta. Yhdistyneet kansakunnat eli YK kertoo verkkosivuillaan olevansa maailman kansojen tärkein yhteistyöjärjestö (YK on maailman kansojen tärkein yhteistyöjärjestö – YK.fi 2012). YK perustettiin toisen maailmansodan jälkeen vuonna 1945 kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Viisi suurvaltaa, Yhdysvallat, Ranska, Iso-Britannia, Neuvostoliitto ja Kiina allekirjoittivat tuolloin yhdessä tulevien jäsenmaiden enemmistön kanssa Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (UN Charter). (Ensimmäiset vuodet – YK.fi 2012.)

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjaan on kirjattu muun muassa YK:n päämäärät, periaatteet, jäsenyydet ja elimet sekä elinten toiminta ja menettely. Peruskirjan I:n luvun 1 artiklan mukaan YK:lla on neljä päämäärää: 1. ylläpitää kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, 2. kehittää kansakuntien välillä ystävällisiä suhteita, 3. tehdä yhteistyötä kansainvälisiä kysymyksiä ratkaistaessa sekä ihmisoikeuksia edistettäessä ja 4. toimia keskuksena, joka yhdenmukaistaa kansakuntien toimenpiteet (YK:n peruskirja 2012).

YK:lla on tällä hetkellä 193 jäsenvaltiota, joilla kaikilla on ääni YK:n järjestelmässä. Kun maasta tulee YK:n jäsen, sitoutuu se YK:n peruskirjan velvoitteisiin. (Perustietoa YK:sta 2012.) Yhdistyneiden kansakuntien pääelimiksi on YK:n peruskirjassa asetettu yleiskokous, turvallisuusneuvosto, talous- ja sosiaalineuvosto, huoltohallintoneuvosto, kansainvälinen tuomioistuin sekä sihteeristö (YK:n peruskirja 2012).

Yhdistyneiden Kansakuntien pääelimet

Yleiskokous (General Assembly of the United Nations)	Turvallisuusneuvosto (United Security Council)	Talous- ja sosiaalineuvosto (Economic and Social Council, ECOSOC)	Huoltohallintoneuvosto (Trusteeship Council)	Kansainvälinen tuomioistuin (International Court of Justice)	Sihteeristö (Secretariat)
YK:n keskeisin elin	Suunniteltu maailman rauhan yllimmäksi neuvostoksi	Käsittelee ja ratkoo kansainvälisiä, sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia	Perustettu edistämään vieraiden hallinnan alla elävien kansojen kehitystä kohti itsehallintoa ja itsenäisyyttä	Lainvoimaisia tuomioita antava elin	Palvelee YK:n elimiä jokapäiväisessä työssä
Edustettuina kaikki jäsenvaltiot yhdellä äänellä	15 jäsentä, joista 5 pysyy jäsenmaata sekä 10 vaihtuvaa jäsenmaata 2 vuotta kerrallaan	Edustettuina 54 jäsenmaata 3 vuotta kerrallaan	Edustettuina turvallisuusneuvoston viisi pysyvää jäsenmaata	Edustettuina yleiskokouksessa ja turvallisuusneuvostossa valitut 15 tuomaria, yksi tuomari yhdestä jäsenmaasta kerrallaan	Johtaa YK:n pääsihteeri, vuodesta 2007 eteläkorealainen Ban Ki-Moon
Keskustelee esimerkiksi kestävästä kehityksestä ja ihmisoloituksia edistävästä toimista	Käsittelee ja antaa päätöksiä rauhaa ja turvallisuutta koskevista kysymyksistä, joita jäsenmaat sitoutuneet noudattamaan	Sisältää useita erikoistuneita toimikuntia sekä toiminnallisia ja alueellisia komissioita, kuten eri maanosien talouskomissiot	Siirtomaa-alueet=YK:n huoltohallintoalueet	Käsittelee valtioiden oikeuskäytäntöä ja toimia YK:n elinten neuvonantajina	43747 virkamiestä, kesäkuu 2011
Päättää uusien jäsenten ottamisesta, varojen käytöstä ja jäsenvaltioiden jäsenmaksuista	Kutsutaan koolee tarvittaessa	Kutsutaan koolee tarvittaessa, alkuperäiset saavutettu ja huoltohallintoalueet itsenäistyneet		Sijaitsee Alankomaissa, Haagissa	

Kuvio 2 Yhdistyneiden kansakuntien pääelimet

YK pitää neuvostosta riippuen säännöllisiä tai tarvittaessa kokoon kutsuttavia kokouksia. Kokouksiin osallistuu jäsenmaiden hallitusten edustajien lisäksi akateemisen maailman edustajia, yksityisen sektorin edustajia liike-elämästä sekä kansalaisjärjestöjen edustajia (NGO's). Esimerkiksi ECOSOCin läpi vuoden järjestettäviin kokouksiin osallistuu yli 3200 rekisteröitynyttä kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöä (UN Economic and Social Council 2012). Kansalaisjärjestöt toimivat YK:ssa konsultoivana tahona tarjoten kansalaisyhteiskunnalle mahdollisuuden vaikuttaa hallitusten väliseen työhön YK:n sisällä (NGO Branch 2011).

Suomella on YK:n sisällä korkeatasoista osaamista erityisesti ympäristöasioissa ja kestävän kehityksen toiminnassa (ks. esim. President Halonen to chair a UN Panel 2010; Ympäristöministeriön Kerstin Stendahl aloittaa korkeassa YK:n virassa Genevessä – ymparisto.fi 2012). Suomi maana onkin menestynyt kansainvälisen kestävän kehityksen vertailuissa hyvin (Kestävä kehitys – ymparisto.fi 2012). Suomi on toiminut YK:n turvallisuusneuvoston jäsenenä kaksi kertaa vuosina 1969–1970 sekä 1989–1990 (Yle uutiset 18.10.2012, Ulkomaat).

3.2 Kestävän kehityksen instituutioita

Kuvatessa ympäristöhallintaa käytetään tieteellisessä keskustelussa toistuvasti institutionaalisen analyysin käsitteitä. Tässä tutkielmassa institutionaalisen analyysin termejä käytetään Hollingsworthin (2000, 595–644) mukaan. Samalla institutionaalista analyysia käytetään apuna kuvaamaan kestävän kehityksen viitekehystä.

Institutionaalisen analyysin osat on määritelty viidelle eri tasolle. Analyysin ensimmäisellä tasolla vaikuttavat yhteiskunnan *instituutiot* eli perusnormit, säännöt, käytännöt, tavat ja arvot. Nämä institutionaalisen viitekehityksen perimmäiset ja hyvin hitaasti muuttuvat osat mahdollistavat toimimisen yhteiskunnan monimutkaisessa ympäristössä ja vähentävät toiminnan epävarmuutta. Yksilöiden ei tarvitse erikseen pohtia jokaista tekoaan, vaan instituutiot ohjaavat käyttäytymistä. (Hollingsworth 2000, 601–605.)

Yhdistyneiden kansakuntien eli YK:n pyrkimyksenä globaalien ympäristöhallinnan osalta on muokata kestävän kehityksen toiminnasta yhteiskunnan vakiintuneita normeja eli instituutioita. Kuluttajien, perheiden, kansallisten yritysten sekä kansainvälisten organisaatioiden haluttaisiin tulevaisuudessa toimivan kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Siinä vaiheessa, kun yhteiskunnan ryhmät toimivat ilman erillistä ohjaamista tai sääntelyä kestävän kehityksen arvojen mukaisesti, on YK:n toiminnalla pystytty vaikuttamaan yhteiskunnan perimmäisiin ja hyvin hitaasti muuttuviin osiin, instituutioihin.

Institutionaalisen analyysin toisella tasolla vaikuttavat *institutionaaliset sopimukset* eli markkinat, valtiot, yhteiset hierarkiat, verkostot, järjestöt ja yhteisöt. (Hollingsworth

2000, 605–613.) Kestävän kehityksen näkökulmasta esimerkiksi Yhdistyneitä kansakuntia ja eri valtioita voi kutsua institutionaaliksi sopimuksiksi. Nämä institutionaaliset sopimukset vuorovaikutuksessa toistensa kanssa kehittävät puolestaan uusia institutionaalisia sopimuksia sovittaakseen yhteen eri ryhmien ajamia vastakkaisia intressejä ja luodakseen sääntöjä toiminnalle. Yhteiskunnan eri ryhmiä ei ohjaa ainoastaan jokin tietty institutionaalinen sopimus, vaan useat eri sopimukset koordinoivat monia osaluoteita. Esimerkiksi globaaliin ympäristöhallintaan vaikuttavat maailmantalouden markkinat, maailman valtiot sekä Yhdistyneiden Kansakuntien lisäksi muut kansainväliset verkostoituneet järjestöt, kuten Maailman pankki (engl. World Bank) tai Maailman kauppajärjestö WTO (engl. World Trade Organization).

Institutionaalisen analyysin kolmas taso keskittyy yhteiskunnan *institutionaalisille sektoreille* kuten rahoitus-, koulutus- tai tutkimusjärjestelmille sekä koko sosiaalisen systeemin rakentumiselle. Yhteiskunnan normit ja säännöt sekä institutionaaliset sopimukset yhdessä vaikuttavat näiden sektoreiden luonteeseen sekä sektoreiden välisiin suhteisiin. Nämä sektorit poikkeavat eri yhteiskuntien kesken ja ovat kerrostuneet historian kulussa monien eri vaiheiden kautta erilaisiksi systeemeiksi. (Hollingsworth 2000, 613–619).

Länsimaissa institutionaaliset sektorit esimerkiksi koulutus- ja tutkimussektoreiden osalta ovat viime vuosikymmeninä kehittyneet ympäristöä, taloutta ja ihmisyyttä tasarvoisemmin perustein tiedostaviksi järjestelmiksi. Nopeasti kasvanut ympäristötietoisuus institutionaalisilla sektoreilla kasvattaa tietoisuutta myös institutionaalisen analyysin muilla tasoilla.

Institutionaalisen analyysin kaksi viimeistä tasoa koostuvat *organisaatioista* sekä *tuotoksista ja suoriutumisesta* (Hollingsworth 2000, 619–624). Nämä institutionaalisen analyysin osat ovat joustavia ja nopeimpia muutoksissa, esimerkkinä ympäristökysymysten huomioiminen osana businessstrategiaa tai kestävän kehityksen mukainen tuotteiden elinkaariajattelu. Yhteiskunnan tuotosten kautta on havaittavissa, mille tasolle yhteiskunnan taloudellinen hyvinvointi asettuu (Hollingsworth 2000, 619–624).

Ympäristöhallinnalla pyritään vaikuttamaan siihen, että tuotosten tuottaminen ja organisaatioiden suoriutuminen sekä koko yhteiskunnan taloudellisen hyvinvoinnin saavuttaminen tapahtuisivat kestäväällä luonnonvarojen käytöllä. Instituutiot sekä institutionaaliset sopimukset, valtioista globaaleihin verkostoihin tai paikallisiin sääntöihin, ovat tärkeässä osassa kestävän kehityksen tulevaisuuden ja kehittymisen kannalta. Nämä institutionaaliset sopimukset ovat YK:n kestävän kehityksen intressiryhmiä, ja institutionaalinen yhteistyö perustuu ryhmien toimintaan ja ryhmien intresseihin.

3.3 Kestävän kehityksen historiaa

Vuosi 1972 oli kahdella tapaa merkittävä kestävä kehityksen ideologialle. Poliittisella sektorilla järjestettiin tuolloin Yhdistyneiden kansakuntien toimesta Tukholman konferenssi, jonka yhtenä tavoitteena oli luoda YK:n puitteisiin kansainvälisiä ympäristöky-symyksiä hoitava järjestelmä. Vaikka Tukholman konferenssin tulokset jäivät odotettua vaatimattomammiksi länsimaiden, sosialististen maiden sekä kehitysmaiden intressiritiriitojen vuoksi, toimi konferenssi merkittävän kansainvälisen ympäristöyhteistyön alullepanijana. (Maailmanlaajuiset ohjausjärjestelmät 2010.)

Samana vuonna tuli julki globaalia yhteiskuntaa tutkivan Rooman klubin varoitus siitä, mitä tulisi tapahtumaan maapallolle, jos kulutus sekä väestönkasvu jatkuisivat samaan tapaan. Rooman klubin kannanottoa pidetään yhtenä ensimmäisistä julkisista ilmauksista liittyen talouskasvun ympäristölle aiheuttamiin ongelmiin. (Suter 1999, 1–5.)

Itse kestävä kehityksen käsite esiteltiin vuonna 1987. Gro Harlem Brundtlandin, silloisen Norjan pääministerin johtama YK:n ympäristön ja kehityksen maailmankomissio eli Brundtlandin komissio julkaisi ”Our Common Future” -raporttinsa. (WCED 1987.) Brundtlandin komissio yhdisti ensimmäisen kerran YK:n asettaman tavoitteen mukaisesti samassa toimeksiannossa ympäristön, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden ihmiskunnan paremman tulevaisuuden puolesta. Brundtlandin komission tehtävänä oli ratkaista sekä ympäristöön että kehitykseen liittyviä ongelmia, joiden nähtiin tuolloin jakavan maapalloa kehittyneeseen pohjoiseen ja kehittyvään etelään. Raportissa esitettiin maailmanlaajuisia huolenaiheita liittyen liialliseen väestönkasvuun, köyhyyteen, ruoan turvaamiseen, lajien ja ekosysteemien säilyttämiseen, maailmantalouteen, teolliseen tuotantoon, kaupungistumiseen ja konfliktien ehkäisyyn. Strategiana näiden huolenaiheiden yhteiselle ratkaisulle esiteltiin kestävä kehityksen käsite. (WCED 1987.)

Vuonna 1992 pidettiin Rio de Janeirossa YK:n menestyksekkäs huippukokous, joka jatkoi Brundtlandin komission esittelemästä kestävä kehityksen aiheesta. YK:n ympäristön ja kehityksen konferenssi Riossa eli United Nations Conference on Environment and Development (UNCED Rio) pidettiin optimistisessä ja innokkaassa ilmapiirissä. Konferenssia voi pitää kestävä kehityksen läpimurtona maailmanlaajuiseen kansainväliseen politiikkaan (Spangenberg, Pfahl & Deller 2002). Rion konferenssissa määriteltiin kestävä kehitystä ja hyväksyttiin Rion julistus, sekä konkreettinen Agenda 21 -toimintaohjelma (YK:n kestävä kehityksen konferenssi 2012 – ymparisto.fi).

Johannesburgissa, Etelä-Afrikassa, järjestettiin seuraava YK:n kestävä kehityksen huippukokous eli World Summit on Sustainable Development (WSSD) vuonna 2002. Huippukokouksen tarkoituksena oli pohtia, miten kestävä kehitykseen liittyviin ongelmiin, kuten köyhyyteen, luonnonvarojen liikakäyttöön, kulutus- sekä tuotantotapoihin voitaisiin vaikuttaa. (Kestävä kehitys – Johannesburg 2002.)

Kesällä 2012 tuli kuluneeksi 20 vuotta Rion ympäristön ja kehityksen konferenssista sekä kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 21:n laatimisesta. Tämän johdosta kesäkuussa järjestettiin Rio +20 kokous. Riossa pidetyn konferenssin tavoitteena oli arvioida kestävän kehityksen tähänastisten konferenssien toimeenpanoa ja aikaansaannoksia sekä vahvistaa jäsenmaiden sitoutumista kestäväan kehitykseen (YK:n kestävän kehityksen konferenssi 2012 – ymparisto.fi).

YK:n kestävän kehityksen konferensseissa on ollut edustajia valtioiden hallituksista, kansalaisjärjestöistä, liike-elämästä sekä mediasta. Kokoukset on maailmanlaajuisesti järjestetty hyvin korkealla, poliittisella tasolla.

4 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO

4.1 Tutkimusongelma

Maa-ilmantalous vaikuttaa hallitsevan kansainvälisen tason ympäristöpolitiikkaa. Maa-ilmantalous vaikuttaa ympäristöön sekä ympäristöhallintaan on tänä päivänä laajalti tunnustettu ja tiedostettu (WCED 1987, 7). Ympäristön suojeluun liittyvä uutisointikin usein kulminoituu energian tuottamiseen länsimaisen teollisuuden ja talouskasvun hyväksi. (ks. esim. Berner, 7.4.2013.) Tämä näkökulma on ollut lähtökohtana tälle talous-sosiologian pro gradu -tutkielmalle. Tutkielman tarkoituksena on laajentaa ymmärrystä taloudellisten intressien ja ympäristöintressien yhteensovittamisesta kestävässä kehityksessä.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä tarkastellaan, millaisia intressiryhmiä esiintyy Yhdistyneiden kansakuntien kestävässä kehityksessä.

Kestävää kehitystä tutkitaan Bentley'n (1967 [1908]) intressin käsitteen avulla olettaen, että sosiaalisen toiminnan selittävänä tekijänä vaikuttavat intressit, ja nämä intressit ovat kestävässä kehityksessä toiminnassa vaikuttavien ryhmien intressejä. Tämän tutkimuskysymyksen tarkoituksena on erotella ympäristöhallinnassa vaikuttavia eri intressiryhmiä. Ryhmien hahmottaminen toimii ensimmäisenä askeleena taloudellisten ja ympäristöintressien vastakkaisuuksien ja yhteensovittamisen ymmärtämisessä.

Toisena tutkimuskysymyksenä tarkastellaan, miten intressiryhmät ovat kehittyneet 80-luvulta tähän päivään mennessä?

Intressiryhmän erottelun jälkeen ainoa tapa tutkia intressiryhmän toimintaa sekä ai-keita tulevalle toiminnalle, on tutkia intressiryhmän kehittymistä (Bentley 1976 [1908], 214). Ryhmien toiminnan kehittymistä on vertailtu eri vuosikymmenille sijoittuvien kestävässä kehityksessä raporttien pohjalta. Ryhmien kehittymisen seuraamisella on tarkoitus tutkia, havaitaanko ryhmien toiminnasta taloudellisten ja ympäristöintressien muutoksia viimeisten vuosikymmenien ajalta.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä tarkastellaan, millaisia intressiristiriitoja kestävässä kehityksessä vallitsee taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden välillä?

Bentley on korostanut tutkimuksissaan taloudellisten intressien vaikutusta poliittiseen päätöksentekoon (Bentley 1967 [1908], 209–210). Koska tutkielman taustalla on

olettamus, että globaalia ympäristöhallintaa tehdään taloudellisista intresseistä käsin, pyritään kolmannella tutkimuskysymyksellä vastaamaan, millaisia ristiriitoja taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden yhteensovittaminen kestävässä kehityksessä aiheuttaa. Tätä tutkitaan intressiryhmien avulla.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkielma on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkielmassa analysoidaan Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen intressiryhmiä, niiden muutoksia ja ryhmien välisiä taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden ristiriitoja. Tutkimuskohteen muotoututtua kestäväksi kehitykseksi, valikoitui aineistoksi viisi valmista asiakirjaa; Yhdistyneiden kansakuntien toimintaan liittyvät kestävä kehityksen raportit vuosilta 1987–2012. Aineistoa on analysoitu tyypittelyn sekä vertailevan tutkimuksen keinoin. Tyypittelyllä aineisto esitetään ryhmittelemällä samankaltaisuuksia tyyppien avulla (Eskola & Suoranta 2008, 181), kun taas vertailevalla lähestymistavalla tutkitaan yhteiskunnallisten järjestelmien ominaisuuksien vaihtelua (Melin 2005, 54).

Laadullisen tutkimuksen haasteena pidetään usein tutkimusmenetelmien jäsentymättömyyttä (ks. esim. Miles & Huberman 1994, 2, Räsänen 2005, 86–88). Tässä tutkielmassa tutkimusmenetelmänä on käytetty tyypittelyä (engl. pattern coding) Milesin & Hubermanin (1994, 69–72) mukaan. Tyypittely jakautuu tällöin neljään eri toimintoon. Ensimmäisenä tyypittelyllä ryhmitellään aineistoa pienempiin osiin, teemoihin ja rakenteisiin, jotka jäsentävät analyysia merkityksiä sisältäviin yksiköihin. Toisena toimintona tyypittely mahdollistaa aineiston analysoinnin jo tiedonkeruun yhteydessä. Kolmantena tyypittely auttaa tutkijaa luomaan kognitiivisen kartan ja integroituneemman käsitteistön ilmiöiden sekä niiden välisten suhteiden ymmärtämiselle. Neljäs toiminto on yleisten teemojen ja prosessien tunnistaminen pohjatyönä poikittais- sekä useamman tapauksen vertailuanalyysille. Näin toistuvien säännönmukaisuuksien tyypittelyllä sekä syiden ja käytäntöjen ymmärtämisellä, on mahdollista päästä kuvaamaan aineistoa myös yleisemmällä, jopa selittävällä tasolla (Miles & Huberman 1994, 69).

Tutkielman empiirinen osuus alkoi aineistoksi valittujen raporttien työstämisellä aineiston yhteenvedoksi, joka on esitelty alaluvussa 4.3. Tämän jälkeen kestävä kehitystä on lähdetty tyypittelemään ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti tunnistamalla aineistosta Bentleyyn intressiryhmä -käsitettä vastaavia ryhmiä. Ensimmäisenä funktiona on ollut tunnistaa aineistosta merkityksellisiä ryhmiä teemoittain. Teemat on tämän jälkeen tiivistetty ja nimetty aineistoa kuvaaviksi tyypeiksi alaluvussa 5.1. Nämä tyypit eli aineistossa säännönmukaisina toistuvat intressiryhmät ovat toimineet ikään kuin johtolankoina aineiston analyysissa alusta loppuun. Teemoittelu ja sitä seurannut tyypittely on aloitettu heti ensimmäiseen aineistoon tutustumisen myötä. Aineistot on ensimmäi-

sellä kerralla analysoitu aikajärjestyksessä. Tyypeistä on luoto kognitiivinen kartta taulukoinnin avulla (ks. Liite 6). Tämä on selkeyttänyt intressiryhmien hahmotusta, toimintaa sekä ryhmien välisiä suhteita. Tyypittelyä on käytetty pohjatyönä seuraaviin tutkimuskysymyksiin vastattaessa.

Seuraavassa vaiheessa tutkimusprosessi on edennyt vertailevan tutkimuksen keinoin. Vertailevan tutkimuksen päämääränä on selittää ja tulkita ilmiöiden vaihtelua yleisellä ja yhteiskunnallisella tasolla (Melin 2005, 54). Toisen tutkimuskysymyksen myötä tutkimusprosessi on edennyt vertailemaan tyyppien eli kestävän kehityksen intressiryhmien ajallisia muutoksia 1980-luvulta vuoteen 2012. Tässä tutkielmassa on aineistosta pyritty löytämään eri vuosikymmenille sijoittuvia intressiryhmien painotuseroja kestävässä kehityksessä ja toisaalta yhtäläisyyksiä eri ryhmien muutoksissa. Tämä on toteutettu ryhmien erittelyn kanssa samassa alaluvussa 5.1.

Kolmannen tutkimuskysymyksen osalta metodina on jatkunut vertailevan tutkimusmenetelmän hyödyntäminen. Taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden intressiristiriitoja on vertailtu tyyppiteltyjen intressiryhmien suhteessa ympäröivään kontekstiinsa. Aineistosta on pyritty erottamaan omaa aikakauttaan ilmentäviä ryhmien välisiä intressiristiriitoja, joita vertaillaan suhteessa ympäröiviin muihin intressiryhmiin alaluvussa 5.2.

Laadullinen analyysi on Eskola & Suorannan (2008, 145) mukaan mahdollista toteuttaa kahdella lähestymistavalla. On mahdollista analysoida aineistoa tiukasti aineistossa pitäytyen ja tehdä tulkintoja aineiston pohjalta tai toisena mahdollisuutena on hyödyntää aineistoa tutkijan apuvälineenä tai lähtökohtana tulkinnoille. Tässä tutkielmassa analyysi on toteutettu aineistossa pitäytyen. Aineiston rinnalla on lisäksi koko tutkimusprosessin ajan kuljetettu kestävän kehityksen viitekehiksestä aiemmin julkaistua tieteellistä tutkimusta apuvälineenä tulkinnoille. (Zaccai 2012, 79–90; Sneddon, Howarth & Norgaard 2006, 253–268; Lafferty & Meadowcroft 2003, Haque 1999, 197–218; Gardner 1992.) Apuvälineenä toimineet artikkelit ja teokset analysoivat jokainen kestävästä kehityksestä eri lähtökohdista. Lafferty & Meadowcroft (2003) ovat tutkineet kestävän kehityksen implementointia teollistuneissa maissa, kun Haque (1999, 197–218) kestävästä kehityksestä sekä uusliberaalia talouspolitiikka kehittyvissä maissa. Zaccai (2012, 79–90) puolestaan on kirjoittanut kestävän kehityksen historiasta ja muun muassa artikkelissaan pyrkinyt hahmottamaan kestävän kehityksen diskurssissa ilmenneitä rajoitteita toiminnalle.

Varsinaista aineistoa eli YK:n kestävän kehityksen dokumentointia tulkitessa on esiin nousseita tyypittelyjä peilattu näihin aiempiin tieteellisiin tutkimuksiin. Yksittäisiä maita koskevat tulkinnat ovat nousseet paljolti näistä apuvälineenä käytetyistä julkaisuista. Tuloksissa ja johtopäätöksissä on lisäksi viimeisimpänä intressiryhmänä tuotu esille ryhmä (ks. 5.1.4 Fundamentalistiset ryhmät), joka nousi esiin Sneddonin, Howarthin ja Norgaardin (2006, 253–268) julkaisusta, ja jota pyrittiin etsimään aineistona toimivista YK:n raporteista.

Tässä tutkielmassa on heuristisesti, aineistona toimivien raporttien kirjoitetusta sisällystöstä nostettu esiin säännönmukaisuuksia tutkielman tekijän kiinnostuksesta kestävä kehityksen intressiryhmiä sekä ristiriitaisuuksia kohtaan. Näin ollen tutkimuksen voi sanoa muodostuneen rajatun tapauksen säännönmukaisuuksien laadulliseksi tarkasteluksi tutkielman tekijän vaikutuksessa. Tutkimus on toteutettu ilman graafista illustrointia tai frekvenssitarkasteluja.

4.3 Aineiston yhteenveto

Tämän tutkielman tapauksina ja aineistoina käytetään viittä Yhdistyneiden kansakuntien toimintaan liittyvää kestävä kehityksen raporttia.

1. Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti: Our Common Future (engl. Report of the World Commission on Environment and Development) (WCED 1987)
2. Yhdistyneiden kansakuntien ympäristön ja kehityksen konferenssin Agenda 21 -toimintaohjelma (engl. United Nations Conference on Environment and Development) (UNCED, Agenda 21, 1992)
3. Yhdistyneiden kansakuntien Johannesburgin kestävä kehityksen huippukokouksen loppuraportti (engl. Report of the World Summit on Sustainable Development) (WSSD 2002)
4. Rio +20 Yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen konferenssin loppuraportti (engl. Report of the United Nations Conference on Sustainable Development) (UNCSD 2012)
5. Rio +20 Kestävä yritystoiminnan forumin loppuraportti (engl. Corporate Sustainability Forum, Summary Report) (CSF 2012)

Valittujen tapausten aineistojen raportit sijoittuvat 1980-luvulta vuodelle 2012. Aineiston ensimmäinen raportti, Our Common Future, on YK:n toimesta toteutettu raportti, mutta poiketen muusta aineistosta se ei ole YK:n järjestämän kestävä kehityksen konferenssin loppuraportti. Aineiston jälkimmäisenä raporttina toimiva Kestävä yritystoiminnan loppuraportti poikkeaa muista aineiston loppuraporteista edustaen yksityisen sektorin konferenssin loppuraporttia.

4.3.1 Ympäristön ja kehityksen maailmankomission raportti 1987

Koska kestävän kehityksen toiminnan voi katsoa alkaneen YK:n toimesta vuodelta 1987 Ympäristön ja kehityksen maailmankomission loppuraportista (ks. esim. Meadowcroft 2000, 370; Zaccai 2012, 79), valittiin tutkielman ensimmäiseksi aineistoksi Brundtlandin raportiksikin kutsuttu Our Common Future -raportti. YK:n yleiskokous pyysi vuonna 1983 Ympäristön ja kehityksen maailmankomissiota muotoilemaan työssään ”globaalin muutoksen agendan”, joka pitäisi sisällään pitkäaikaisia ympäristöstrategioita kestävän kehityksen saavuttamiseksi vuoteen 2000-mennessä. Maailmankomissio sai pohdittavakseen ehdottaa tapoja, joilla huoli ympäristöstä voitaisiin kääntää yhteistyöksi kehittyneiden maiden sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti vähemmän kehittyneiden maiden kesken (WCED 1987, 6). Neljä vuotta myöhemmin Ympäristön ja kehityksen maailmankomissio eli Brundtlandin komissio julkaisi raporttinsa. Raportissa kestävän kehityksen käsitteellä pyrittiin rakentamaan silta maailmanlaajuisesti vaikuttavien, eriävien poliittisten suuntausten sekä intressien välille (Meadowcroft 2000, 371).

Raportin koonnut riippumaton komissio koostui korkeasti pätevöityneistä, vaikutusvaltaisista poliitikoista sekä tiedemaailman huipuista eri puolilta maailmaa. Komission jäsenten taustat vaihtelivat suuresti eri valtioiden ulkoministereistä maatalouden, tieteen ja teknologian alan virkamiehiin ja päättäjiin. Jäsenten esiin tuomat kannanotot edustivat useasti jäsenten omien kotimaiden näkökulmia. Jokainen jäsen kuitenkin edusti komissiossa itseään, jotta keinotekoiset rajat teollistuneiden tai kehittyvien maiden, idän ja lännen välillä olisi mahdollista häivyttää yhteisen asian edessä. (WCED 1987, 8.)

Komission jäsenten eriävien näkökulmien yhdistäminen kestävän kehityksen raporttiin vaikutti aluksi mahdottomalta. Erityisesti maailman väestönkasvuun liittyvät asiat köyhyydestä ihmisoikeuksiin sekä ympäristön kehitykseen osoittautuivat vaikeaksi aiheeksi yhdistää eri alueiden, uskontokuntien sekä kulttuurien edustajien yhteiseksi kannanotoksi. (WCED 1987, 8.) Suurella halulla ja yhteistyöllä valmistui kuitenkin neliosainen raportti (ks. Liite 1), jonka sanotaan toimineen vedenjakajana liittyen ympäristöön, kehitykseen ja hallintaan. Raportti oli täysin uusi avaus merkittävälle, vastakkaisien intressien poliittiselle keskustelulle (Sneddon ym. 2006, 254).

4.3.2 Ympäristön ja kehityksen konferenssin toimintaohjelma 1992

Agenda 21 -toimintaohjelma valittiin tutkielman toiseksi aineistoksi yhtenä kestävän kehityksen historian merkittävimpänä dokumenttina, johon kestävän kehityksen toimintaa usein edelleenkin peilataan. Vuonna 1992 järjestettiin Rio de Janeirossa yksi Yhdistyneiden Kansakuntien tähän astisen historian tärkeimmistä kokouksista, Yhdistyneiden kansakuntien ympäristön ja kehityksen konferenssi (YK:n kestävän kehityksen konfe-

renssi 2012, 2012). Rion ympäristön ja kehityksen konferenssi kutsuttiin alunperin koolle YK:n yleiskokouksen halusta ilmaista kansakunnille sekä kansainvälisille toimijoille, että ympäristöön sekä kehitykseen liittyviä ongelmia ei voida enää kohdata toisistaan erillisinä asioina, vaan sekä köyhien maiden ongelmat että rikkaiden maiden tuotanto ja kulutuskäyttäytyminen tuli linkittää erottamattomasti ympäristöön (Gardner 1992, 4). Rion yleiskokouksessa määriteltiin kestävän kehityksen käsite, hyväksyttiin Rion julistus sekä sitä konkretisoiva toimintaohjelma, Agenda 21.

Agenda 21 on YK:n kattava toimintaohjelma globaalin, kansallisen ja paikallisen tason kestävän kehityksen toimintaan. Se on suunnattu YK:n organisaatioille, valtioille sekä muille ryhmille yhteiskunnan eri osa-alueilla, joilla on vaikutuksia ympäristöön. Toimintaohjelma hyväksyttiin Earth Summit nimisessä YK:n yleiskokouksessa 178 jäsenmaan hallituksen toimesta. (UN Economic and Social Development 2009.)

Myöhemmin joulukuussa 1992 perustettiin YK:n toimesta Kestävän kehityksen komissio (engl. Commission on Sustainable Development) seuraamaan ja raportoimaan Rion konferenssin toimeenpanoa sekä kansainvälisesti, kansallisesti että alueellisesti. Agenda 21 -toimintaohjelman toimeenpanoa tarkistettiin viiden vuoden päästä YK:n yleiskokouksessa sekä vahvistettiin edelleen vuoden 2002 Johannesburgin Kestävän kehityksen huippukokouksessa. (UN Economic and Social Development – Agenda 21 2009.)

Raportin tavoitteena oli rakentaa globaali kumppanuussuhde valtioiden välille (Gardner 1992, 2), sekä valtioille integroitu ja tasapainoinen suhtautumistapa ympäristöön ja kehitykseen. Uudenlainen globaali kumppanuussuhde edellytti valtioilta jatkuvaa, keskinäistä kanssakäymistä, yleisesti kansallisten sekä kansainvälisten poliittisten käytäntöjen uudistamista sekä erityisesti talouspolitiikan uudistamista niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. (Agenda 21, 1992.)

Agenda 21:n luonnostelussa oli mukana edustajia tiedemaailmasta, ympäristöalalta, eri uskontokunnista, liikemaailmasta, työelämästä, nuorison sekä naisten ryhmistä ja alkuperäiskansoista. Konferenssin sihteeristö, joka koostui vakinaisesta YK:n virkamieskunnasta sekä osa-aikaisista konsulteista, tuottivat ensimmäisen luonnoksen Agenda 21:stä. Rion valmistava komitea aloitti vakavat neuvottelut YK:n jäsenmaiden kanssa dokumentista neljännessä istunnossa. Huolimatta hyvin eriävistä intressiryhmistä konsensus ryhmien kesken löytyi. (Gardner 1992, 5–6.)

Agenda 21 on jaettu neljään osa-alueeseen (ks. Liite 2). Vaikka myös Agenda 21 -raportin saavutuksista ollaan montaa mieltä, voi Rion kokouksen sanoa olleen menestys kestävän kehityksen tietoisuuden lisäämisessä valtioiden hallitusten keskuudessa sekä yleisessä julkisessa keskustelussa. (Gardner 1992, 4).

4.3.3 Kestävän kehityksen huippukokouksen loppuraportti 2002

Aineiston kolmas raportti, Johannesburgin huippukokouksen loppuraportti edustaa 2000-luvun alun kestävän kehityksen huippukokouksen raporttia. Etelä-Afrikassa 26.8.–4.9.2002 järjestetyssä Johannesburgin huippukokouksessa tarkoituksena oli vahvistaa YK:n jäsenmaiden sitoutumista kestäväan kehitykseen ja Agenda 21 -toimintaohjelmaan. Loppuraportissa tunnistettiin, että köyhyyden lisääntyminen, muuttuvat kulutustottumukset ja tuotantotavat, sekä luonnonvarojen suojeleminen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen perustana ovat oleellisia asioita kestävässä kehityksessä. Teollistuneiden ja kehittyvien maiden välisen kuilun todettiin edelleen kasvaneen ja aiheuttavan suuren riskin globaalille turvallisuudelle ja tasapainolle. Globalisaation, markkinoiden nopean yhdentymisen, pääomien liikkuvuuden ja kansainvälisten investointien lisääntymisen nähtiin johtaneen hyötyjen ja haittojen epätasaiseen jakautumiseen. Kestävän kehityksen yhteinen päämäärä koettiin mahdolliseksi rakentavalla kumppanuussuhteella. (WSSD 2002, 8–9.)

Johannesburgin huippukokous järjestettiin poliittisesti korkealla tasolla. Korkearvoiset virkamiehet edustivat kokouksessa YK:n 191 jäsenmaata. Tämän lisäksi kokouksessa oli edustettuina eri paikallisia komissioita, YK:n alaisia komissioita, laajasti kansainvälisiä organisaatioita, kansalaisjärjestöjä sekä kutsuttuja havainnoitsijoita YK:n ulkopuolisista valtioista. (WSSD 2002, 80–85.) Yhteistyön tuloksena syntyi sisällöltään liitteen 3 mukainen loppuraportti.

4.3.4 Kestävän kehityksen konferenssin loppuraportti 2012

Kaksikymmentä vuotta Agenda 21 -toimintaohjelman laatimisen jälkeen pidettiin kesäkuussa 2012 Rio de Janeirossa Rio +20 Kestävän kehityksen konferenssi, jonka loppuraportti, *The Future We Want*, (ks. Liite 4) valittiin aineistoksi kuvaamaan tämän päivän kestävän kehityksen toimintaa. Konferenssissa tarkasteltiin kestäväan kehityksen toteutumista. YK:n 193 jäsenmaan valtionpäämiesten, korkeatasoisten virkamiesten sekä kansalaisyhteiskunnan edustajien suurella joukolla syntyi kokouksen lopputuloksena raportti selkeistä ja käytännöllisistä keinoista edistää kestäväan kehitystä sekä mitata kestäväan kehityksen toimeenpanoa.

Yhteisenä visiona loppuraportissa oli uudistaa YK:n jäsenmaiden sitoutuminen kestäväan kehitykseen. Suurimmaksi globaaliksi haasteeksi raportissa todettiin köyhyyden poistaminen. Kestävän kehityksen tulevaisuudesta puhuttiin raportissa edelleen kolmessa roolissa; taloudellisessa, sosiaalisessa sekä ympäristön kehityksen ulottuvuudessa. Nämä kolme ulottuvuutta toistuvat raportin joka osiossa. Eri valtioilla nähtiin olevan erilaisia mahdollisuuksia ja työvälineitä kestäväan kehityksen saavuttamiseen eri ulottu-

vuoksissa. Yhtenä tärkeänä työvälteenä kestäväälle kehitykselle tuodaan raportissa esille vihreän talouden käsite (engl. Green Economy). Vihreän talouden keinojen nähdään edistävän kestävää talouskasvua ja tasa-arvoa sekä köyhyyden poistamista. (UNCSO 2012, 10.)

4.3.5 Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti 2012

Rio +20 Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti valittiin aineistoksi kuvaamaan yksityisen sektorin laajentunutta roolia 2000-luvun kestävässä kehityksessä. Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti poikkeaa muista aineistoina toimivista raporteista, koska se edustaa YK:n johdolla järjestetyn yksityisen sektorin loppuraporttia. Koskaan aiemmin ei yksityisellä sektorilla ole ollut niin merkittävää osuutta kestävä kehityksen konferenssissa kuin vuonna 2012 Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri Ban Ki-moonin pyynnöstä järjestetyssä erillisessä Rio +20 Kestävän yritystoiminnan forumin konferenssissa (CSF 2012).

The Rio +20 Corporate Sustainability Forum marked a new phase in the evolving relationship between the world of business and the needs of sustainable development. Increasingly we are looking to business not as a source of problems but as the place to go for solutions – as a key player in creating the future we want. (CSF 2012, 6).

Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti syntyi Riossa neljän päivän konferenssin tuloksena juuri ennen varsinaista YK:n Rio +20 Kestävän kehityksen konferenssia. YK:n pääsihteeri oli kutsunut koolle yksityisen sektorin edustajia pohtimaan yhteistyöllä ideoita ja aloitteita liittyen kestävä kehityksen ajankohtaisiin kysymyksiin. Kyseinen konferenssi oli laajin YK:n koskaan järjestämä yksityisen sektorin konferenssi, johon osallistui lähes 3000 eri alan edustajaa; sijoittajia, yritysjohtajia, tiedemaailman edustajia, yhteiskunta-aktiiveja ja ympäristöalan edustajia. Kestävän yritystoiminnan forumin raportti koostui seitsemästä osa-alueesta (ks. Liite 5). Eri alojen asiantuntijat ja yritysjohtajat yhdessä hallitusten sekä kansainvälisten järjestöjen edustajien kanssa saivat aikaiseksi yli 200 aloitetta liittyen esimerkiksi rahoitukseen, ruoantuotantoon, anti-korruptioon ja naisten voimaannuttamiseen. (CSF 2012, 6.)

Kestävän liiketoiminnan forumin loppuraportti eroaa muista aineistoina toimivista kestävä kehityksen raporteista suuresti sekä sisällöltään että ulkoasultaan. Raportti on runsaasti kuvitettu. Raportin kolme ensimmäistä sivua esittelevät kokoukseen osallistuneiden kestävä yritystoiminnan forumin partnereiden logoja ja toiseksi viimeisin sivu

esittelee forumia sponsoroineiden yritysten logoja. Raportti sisältää myös jokaisen kokoukseen osallistuneen yrityksen tiedot (CSF 2012, 49).

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Johannesburgin huippukokouksen julistus kestäväälle kehitykselle alkaa seuraavalla kappaleella.

1. We, the representatives of the peoples of the world, assembled at the World Summit on Sustainable Development in Johannesburg, South Africa, from 2 to 4 September 2002, reaffirm our commitment to sustainable development (WSSD 2002, 1).

Huippukokouksen raportissa YK:n jäsenmaiden edustajat on nimetty maailman kansojen edustajiksi. Raportissa tuodaan kaiken kattavaksi kokonaisuudeksi yksi maailman kansojen yhtenäinen YK:n kestävä kehityksen intressiryhmä.

Yhden maailman kansoja yhdistävän intressiryhmän sisällä vaikuttaa useita eri vastakkaisia sekä rinnakkaisia intressiryhmiä. YK:n kestävä kehityksen historiassa eri intressiryhmät ovat vaikuttaneet siihen, mitä yhteisesti on sovittu toteutettavaksi kestävä kehityksen osalta. Näiden intressiryhmien arvojen yhteensovittaminen yhteisen päämäärän eteen on tapahtunut istunnoissa ja neuvotteluissa, joiden tuloksena ovat syntyneet tutkielmassa analysoitavat raportit. Aineistona toimivista YK:n kestävä kehityksen raporteista on tutkimuskysymysten mukaisesti tässä luvussa analysoitu kestävä kehityksen intressiryhmiä, intressiryhmien kehitystä sekä intressiristiriitoja.

Maailma jaettiin YK:n toimesta jo 1980-luvun Brundtlandin raportin tehtävänannossa kehittyneisiin, teollistuneisiin maihin sekä kehittyviin maihin, joiden talous ja sosiaaliset suhteet ovat vasta kehittymässä (WCED 1987, 6). Koska oleellinen yhteistyötarve kestävä kehityksen osalta nähtiin näiden eri valtioiden muodostamien ryhmittymien välillä, on intressiryhmien tutkimus aloitettu tämän ryhmäjaottelun pohjalta. Valtioiden välisistä ryhmistä tutkielman analysointi on edennyt myös valtioita edustaviin organisaatioihin sekä valtioiden sisäisiin intressiryhmiin.

Lähtökohtaisesti tutkielmassa on analysoitu siis valtioiden välisiä ryhmiä suhteessa toisiinsa; kehittyneiden maiden ryhmiä suhteessa vähiten kehittyneiden maihin ryhmiin ja toisaalta kehittyneitä maita suhteessa toisiinsa sekä kehittyviä maita suhteessa toisiinsa. Näiden ryhmien erottelu toisistaan on periaatteessa valtioiden luokittelun mukaan yksinkertaista. Bentley (1967 [1908], 204) kuitenkin muistuttaa valtioiden ja kansallisten ryhmien tutkimisen aiheuttamista haasteista. Jokainen yksilö näiden valtioiden ryhmässä saattaa olla myös osana muita ryhmiä ja kuulua valtion sisäisiin eri alaryhmiin tai toisaalta tänä päivänä kansainvälisiin valtion rajat ylittäviin ryhmiin. Ryhmien toiminta voi edustaa joko muita samansuuntaisia tai ristikkäisiä intressejä. Lisäksi näiden päälekkäisten, eri ryhmien toiminta voi olla jopa liian sekoittunutta tunnistettavaksi ja seurattavaksi. Tämän asian tunnustaminen ei kuitenkaan tee turhaksi intressiryhmien tut-

kimusta, vaan on merkityksellistä tutkia niitä yhteiskunnan pintaa edustavia ryhmiä, joita havainnoimalla voi tehdä sosiaalista toimintaa näkyvämmäksi.

Intressiryhmien erittely edelleen alaryhmiin maittain on mielekästä ja tärkeää kokonaisuuden hahmottamisen kannalta. Tässä erittelyssä on käytetty apuna aiheesta aiemmin julkaistua tieteellistä tutkimusta (ks. esim. Lafferty & Meadowcroft 2003).

5.1 Intressiryhmien erittely ja kehitys 80-luvulta tähän päivään

Jokainen intressiryhmä on olemassa ainoastaan omana aikakautenaan, omassa ympäristössään ja suhteessa muihin ryhmiin (Bentley 1976 [1908], 214–215). Kestävän kehityksen intressiryhmiä analysoitaessa ryhmät hahmottuivatkin juuri suhteessa tutkielman viitekehityksessä vaikuttaviin vastakkaisiin sekä rinnakkaisiin intressiryhmiin tai suhteessa ympäröivään maailmaan. Intressiryhmät on tästä johtuen analysoitu seuraavassa osin vastakkaisina intressiryhmäpareina, osin itsenäisinä intressiryhminä suhteessa kontekstiinsa.

Aineistosta tyypitellyt vastakkaiset tai rinnakkaiset intressiryhmät on nimetty seuraavasti: 1. Kehittyneet maat ja vähiten kehittyneet maat, 2. Multilateraalit ryhmät, bilateraalit ryhmät ja unilateraalit ryhmät, 3. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin ryhmät sekä 4. Fundamentalistiset ryhmät. Intressiryhmien kehitystä on analysoitu tyypittelyjen yhteydessä.

5.1.1 Kehittyneet maat – vähiten kehittyneet maat

Kehittyneet maat eli perinteiset teollistuneet maat sekä vähiten kehittyneet maat tyypiteltynä intressiryhminä nousivat aineistosta selkeästi esiin kahdesta syystä. Nämä vastakkaiset intressiryhmät muodostavat kestävän kehityksen ytimen. Globaalin ympäristöhallinnan aiheisältöjen osalta tärkeät kysymykset liittyvät juuri näiden ryhmien lähentymiseen. Lisäksi maat ovat määrällisesti kansantalouden mittareiden avulla luokiteltavissa näihin ryhmiin.

Tunnetuimpia ja selkeimpiä kestävän kehityksen vastakkaisia intressiryhmiä Brundtlandin raportista tähän päivään saakka edustavat teollistuneet maat ja vähiten kehittyneet maat. Näitä vastakkaisia intressiryhmiä näkee kutsuttavan myös seuraavilla termeillä; kehittyneet maat, kehittyvät maat, länsimaat, kehitysmaat, vahvat valtiot, hauraat valtiot, rikkaat pohjoisen valtiot ja köyhä etelä.

1980-luku toi pysyvästi yleiseen tietoisuuteen tiedemaailman varoitukset maapallon lämpenemisestä, otsonikadosta sekä muista elinolojamme uhkaavista ympäristömuutoksista. Tämä ympäristön pilaantuminen nähtiin alunperin rikkaiden valtioiden aiheutta-

mana teollistumisen sivutuotteena aiheuttaen suuria ongelmia kehittyvien maiden selviytymiselle. Maailman köyhimpien maiden nähtiin jääneen ekologisen ja taloudellisen kehityksen osalta loukkuun. Koska virallisesta toiveesta huolimatta maailmassa ei tehty toimenpiteitä rikkaiden ja köyhien maiden välisen kuilun kaventamiseksi, pyydettiin YK:n toimesta Ympäristön ja kehityksen maailman komissiota muotoilemaan pitkäaikainen strategia kestäväälle kehitykselle. (WCED 1987, 7.)

Kunkin valtion poliittisen johdon haluttiin näkevän kehittymiseen liittyvät teemat tärkeiksi oman maansa osalta. Vallalla ollut teollistuneiden maiden ajatus siitä, että kehitys on jotain, mitä köyhien maiden tulisi tehdä tullakseen rikkaiksi, koettiin vääränä lähtökohdana kehitykselle. Teollistuneiden maiden oma kehitys näyttäytyi monelta osin epäkestävänä. Lisäksi juuri teollistuneiden maiden päättäjillä katsottiin olevan paljon taloudellista ja poliittista valtaa, jonka avulla kestävää kehitystä olisi mahdollista saada aikaan tulevillekin sukupolville. (WCED 1987, 7.)

Brundtlandin raportissa maat on ryhmitelty YK:n määritelmän mukaan seuraavasti; teollistuneet maat, kehittyvät maat ja kolmas maailma (ks. Liite 6). Teollistuneet maat viittaavat kehittyneisiin, länsimaisiin markkinatalouksiin sekä sosialistisiin Itä-Euroopan ja Venäjän maihin. Kehittyvät maat -käsitteellä viitataan Aasian kehittyviin markkinatalouksiin sekä sosialistisiin maihin. Käsitteellä kolmas maailma puolestaan viitataan yleisesti kehitysmaihiin. (WCED 1987, 5.)

1990-luvun raportista nousi esiin huoli kehittyvien maiden taloudellisesta kehityksestä ja sen tukemisesta ja toisaalta hidastamisesta (UNCED 1992, 2.8, 3.10). Termeinä tutkielmassa tyypitellyille intressiryhmille 1990-luvulla käytettiin pääasiassa kehittyneitä maita sekä kehittyviä maita, siirtymätalouksia ja vähiten kehittyneitä maita (RDED 1992, UNCED 1992, 1.5). Sekä 2000-luvun että 2010-luvun raporteissa maailman valtiot on edelleen jaoteltu kehittyneisiin maihin ja vähiten kehittyneisiin maihin (WSSD 2002, 8, UNCSD 2012, 4). Kehittyneillä mailla viitataan teollistuneisiin maihin ja muihin korkean tulotason maihin ja kehittyvillä mailla vähiten kehittyneisiin maihin, suljettuihin kehittyviin maihin sekä pieniin kehittyviin saarivaltioihin (Least Developed Countries UN 2012; Teollisuusmaat 2007).

YK:n mukaan 1990-luvulla vähiten kehittyneet maat luokiteltiin alhaisen tulotason maihin, joissa on pitkäaikaisia esteitä maan kasvuille, erityisesti alhainen henkilökohtaisen osaamisen kehittyminen sekä vakavia, rakenteellisia heikkouksia. Vuonna 2011 vähiten kehittyneiden maiden kriteerit määriteltiin alhaisen tulotason mukaan maihin, jotka kärsivät vakavimpia rakenteellisia esteitä kestäväälle kehitykselle. (LDC Criteria over time, UN 2011.) Tänä päivänä kestävä kehitys -käsite on siis tullut osaksi määritelmää, joilla maat luokitellaan. Tulotason laskennallisena määreenä on vuoteen 2002 asti toiminut bruttokansantuote (engl. GNP Gross National Product). Tämän jälkeen siirryttiin termiin bruttokansantulo (engl. GNI Gross National Income). (Least Developed Countries UN 2012; OECD Glossary of statistical terms 2003.)

Vähiten kehittyneisiin maihin kuuluu tällä hetkellä yhteensä 49 maata; 34 Afrikan valtiota, 14 Aasian valtiota sekä valtio Latinalaisesta Amerikasta ja Karibialta. Vähiten kehittyneissä maissa elää noin 12 % maailman populaatiosta eli 880 miljoonaa ihmistä. Silti vähiten kehittyneiden maiden bruttokansantuote on alle 2 % koko maailman bruttokansantuotteesta sekä 1 % globaalin kaupankäynnin tuottamista hyödykkeistä. (Least Developed Countries, UN 2012.)

Intressiryhmien vastakkain asetelma ei rajoitu ainoastaan kehittyneiden maiden ja kehitysmaiden välille. Teollistuneiden maiden sisällä, kuten kehitysmaiden sisälläkin toimii edelleen keskenään vastakkaisia alaintressiryhmiä. Yhdeksää teollistunutta valtiota sekä EU:ta tutkineet Lafferty ja Meadowcroft (2003) ovat ryhmitelleet kohteet edelleen kolmeen ryhmään valtioiden kestävä kehityksen suhtautumisen mukaan: 1. ”Innokkaat” (Alankomaat, Norja ja Ruotsi), 2. ”Välinpitämättömät” (Yhdysvallat) sekä 3. ”Harkitsevasti tukea antavat” (Australia, Kanada, Saksa, Japani, Iso-Britannia ja EU).

Suomen sitoutumisessa kestävä kehityksen politiikkaan on löydettävissä yhtymäkohtia nimenomaisesti muiden Pohjoismaiden asenteiden kanssa. Suomi pyrkii Ruotsin tavoin aktiivisesti ja aloitteellisesti sitoutumaan kansainväliseen yhteistyöhön ja kestävä kehitys on ollut tärkeässä osassa Suomen hallituksen strategioissa vuodesta 1990 alkaen (Kestävä kehitys Suomen ulkopoliitikassa 2013).

5.1.2 Multilateraaliset – bilateraaliset – unilateraaliset ryhmät

Multilateraaliset, bilateraaliset sekä unilateraaliset ryhmät kertovat eri ryhmien suuntautumisesta kohti kansainvälistä yhteistyötä. Koska maailmanlaajuisista kestävästä kehityksestä ei mikään valtio yksin pysty edistämään, on kansainvälinen, monenkeskinen yhteistyö avainasemassa toiminnan onnistumiseksi. Valtiot eriävät kuitenkin mielipiteissään ja toimissaan multilateraalista yhteistyötä kohtaan. Osa valtioista tukee multilateraalista yhteistyötä, osa kokee erityisesti hyötyvänsä bilateraalista suhteista esimerkiksi naapurivaltioiden kesken, ja osa pyrkii omien etujensa, valta ja voimasuhteiden vuoksi unilateraalismiin. Näiden säännönmukaisuuksien toistuminen aineistossa tapahtui pääasiassa multilateraalisten suhteiden merkityksen korostumisen sekä käytännössä jo toimivien bilateraalisten suhteiden merkitysten korostumisen kautta.

Kaikki tutkielman aineistona toimivat raportit korostavat kestävä kehityksen toiminnassa kansainvälisen yhteistyön tärkeyttä. Aineistosta erottui kuitenkin valtioiden intressiryhmien eriävä suuntautuminen kohti kansainvälistä yhteistyötä. Brundtlandin raportissa multilateralismi eli monenkeskinen yhteistyö ja päätöksenteko korostui kattavaksi teemaksi. Toisen maailmansodan jälkeen uudelleen rakennus oli toiminut voimana kansainvälisen talousyhteistyön tiivistämiselle. Kuitenkin 1970-luvulta lähtien valtiot alkoivat jälleen vetäytyä ja eristäytyä kansainvälisestä yhteistyöstä. Brundtlandin rapor-

tissa ehkä kiireellisimmäksi tehtäväksi koettiin tarve houkutella valtiot palaamaan multilateralismiin (WCED 1987, 7).

Agenda 21 -toimintaohjelmassa valtiot sitoutuivat luomaan uuden globaalien kumppanuussuhteen ja käymään jatkuvaa, rakentavaa dialogia saavuttaakseen tehokkaamman ja tasa-arvoisemman maailman talouden (UNCED 1992, 2.1.) The Future we want -raportissa tuotiin kuitenkin esiin, että kehitys vuoden 1992 jälkeen on ollut hyvin epätaisaista. Jatkuvan multilateraalisen yhteistyön tarve maiden välillä on suurta erityisesti rahoituksen, velkojen, kaupan- ja teknologiasiirron osalta sekä innovaatioiden, yrittäjyyden, läpinäkyvyyden ja vastuunalaisuuden osalta. Vaikka toimijat maailmanlaajuisesti eroavat toisistaan suuresti, nähtiin erityisen tarpeelliseksi vähiten kehittyneiden maiden osallistuminen multilateraaliseen päätöksentekoon. (UNCSD 2012, 4.)

YK:n jäsenmaiden välillä vallitsee myös kehittyneitä bilateraalisia ja paikallisia sopimuksia, kuten Kanada/Usa International Joint Commission yhteisten vesialueiden hyväksi tai Itämeren alueen hyväksi tehtävä yhteistyö EU-maiden ja Venäjän kesken. Erityisesti kehittyvillä mailla näitä alueellisia sopimuksia olisi edelleen vahvistettava (WCED 1987, 215). Muun muassa bilateraalinen, avokätisempi luotonanto köyhille kehitysmailla nousee esiin 1990-luvun aineistossa (UNCED 1992, 2.28.).

Agenda 21 -toimintaohjelmassa (UNCED 1992, 2.8) tuotiin esiin myös multilateralismin vastakohtana unilateralismi ja tähän liitettynä protektionismi. Protektionismin paineiden ja unilateralin toiminnan nähtiin vaarantavan avoimen, monenkeskisen kansainvälisen kaupan toimivuuden ja estävän erityisesti kehittyvien maiden vientimahdollisuuksia. Jäsenmaita kehoitettiin suoraan välttämään unilateralia toimintaa ympäristöhallinnan haasteiden ja maailmankaupan kestävä kehityksen onnistumiseksi (UNCED 1992, 2.22).

Maiden välisten multilateraalisten suhteiden ylläpitämisessä toimii järjestäytyneitä organisaatioita. YK itsessään on kestävä kehityksen johtava multilateraalinen organisaatio. Brundtlandin raportissa kirjoitettiin YK:n roolista ainoana koko maailmanlaajuisena, kansainvälisen yhteistyön keskittymänä. Raportin mukaan YK:n tulisi ottaa johtajuus kestävä kehityksen eteenpäin viemisessä sekä kehittyvien maiden tukemisessä kestäväan kehitykseen, mutta todeten, että YK:n vaikutus on fragmentoitunutta ja tehotomampaa kuin se voisi olla organisaatiota uudistaessa. (WCED 1987, 215–216.)

Multilateraalisen YK:n institutionaalisessa uudistamisessa korostetaan vuonna 1987 UNEP:in eli United Nations Environment Programme -organisaation vahvistamista johtavaksi YK:n alaiseksi kestävä kehityksen järjestöksi (WCED 1987, 217). Samoilla termeillä vuoden 2012 The Future we want -raportissa sitoudutaan vahvistamaan UNEP:in asemaa johtavana kestävä kehityksen organisaationa (UNCSD 2012, 18). Kestävä kehityksen mukaista kaupankäyntiä tukee YK:n organisaatio UNCTAD eli United Nations Conference on Trade and Development, joka mainitaan raporteissa use-

asti oleellisena kansainvälisesti ja paikallisesti toimivana kestäväen kehityksen organisaationa (ks. esim. WSSD 2002, 62).

2000-luvulla YK:n aseman multilateraalisen kestäväen kehitystä ajavana organisaationa nähdään kuitenkin edelleen heikenneen, kun samanaikaisesti multilateraalisista järjestöistä ovat erityisesti vahvistuneet maailmankauppaa tukevat järjestöt kuten WTO, IMF ja World Bank (ks. esim. Haque 1999, 213; Sneddon ym. 2006, 257). Kyseiset järjestöt tukevat kestäväen kehityksen toimintaan ja avustavat esimerkiksi kehitysmaiden talouskehitystä, mutta kansainvälisen talouskasvun ja kauppaa tukevan politiikan ehdoilla. Yhteistyö maailmankauppaa tukevien järjestöjen kanssa on kuitenkin erittäin oleellinen osa kestäväen kehitystä ja yhteistyötä talouden ja ympäristöhallinnan hyväksi.

Johannesburgin huippukokouksen loppuraportissa tunnustetaan maailmankaupan merkittävä rooli kestävässä kehityksessä, ja WTO:n jäseniä kehoitetaan erityisesti edistämään vähiten kehittyneiden maiden sekä siirtymätalouksien pääsyä vapaan kaupan markkinoille julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä sekä rahoituksen että uuden teknologian avulla (WSSD 2002, 62). Raportissa peräänkuulutetaan myös institutionaalisen yhteistyön vahvistamista YK:n sekä kansainvälisten, taloudellisten institutionaalisten sopimusten välillä. YK:n taloudellisen ja sosiaalisen neuvoston tulisi tutkia tapoja kehittää yhteistyötä ja sopimuksia Bretton Woods instituutioiden ja WTO:n kanssa. (WSSD 2002, 72–73.)

5.1.3 Julkinen sektori – yksityinen sektori – kolmas sektori

Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin intressiryhmät nousivat aineistosta selkeästi ja eriteltyinä tyypeinä esiin. Valtioiden, yritysten ja vapaaehtoisjärjestöjen osalta aineistosta korostui eri intressiryhmien painoarvon muutos ajassa sekä ryhmien välisen yhteistyön muutos ajassa. Nämä ryhmät poikkeavat aiemmista nimetyistä intressiryhmistä siinä, että tyypittely valtioiden välillä ulottuu nyt myös valtioiden sisälle. Globaalin ympäristöhallinnan osalta aineistosta korostui valtioiden julkisen sektorin lisäksi kansainvälisten suuryritysten ja paikallisten pienyritysten sekä kansainvälisten, verkostoituneiden vapaaehtoisjärjestöjen ja paikallisten pienempien järjestöjen tärkeä rooli kestävässä kehityksessä. YK:n jäsenvaltioiden sisällä löytyy suuria eroja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin intressiryhmien instituutioiden välillä, mutta tässä tutkielmassa on tutkittu, miten intressiryhmät nousevat esiin tutkielman aineistosta.

Yhdistyneiden kansakuntien kehittyneistä ja vähiten kehittyneistä jäsenmaista löytyy sekä julkisen sektorin, yksityisen sektorin että kolmannen sektorin intressiryhmiä. Aineiston ajallisesti kahdessa ensimmäisessä raportissa julkisilla intressiryhmillä eli valtioiden hallituksilla on selkeä rooli kestäväen kehityksen vastuunkantajana ja implementoijana.

Agenda 21 -toimintaohjelmassa korostetaan, että on ensisijaisesti valtioiden hallitusten asia saattaa kestävän kehityksen toiminta käytäntöön (UNCED 1992, 1.3). Johannesburgin huippukokouksen loppuraportissa todetaan jo valtioiden hallitusten ja muiden suurten ryhmien välisen kumppanuussuhteen olevan avain kestävän kehityksen toteuttamiseen globaalissa maailmassa (WSSD 2002, 14).

Yksityinen sektori tulee ensimmäisissä raporteissa esiin avauksissa liittyen teollisuuden, tuotantoon, uuteen teknologiaan ja talouteen. Hallitusten ja teollisuuden väliselle yhteistyölle etsittiin suuntaa Our Common Future -raportissa. Maailman teollisuuden katsottiinkin ottaneen jo joitain merkittäviä vapaaehtoisia suunnan muutoksia kohti kestävä kehitystä. Yksityisellä sektorilla nähtiin vaikutus kehitykseen muun muassa sijoitusten muodossa. Yksityistä sijoittamista haluttiin stimuloida teollisuuden sekä finanssiryhtymien investoinneilla kestäväan kehitykseen. (WCED 1987, 222–224.) Our Common Future -raportissa lausutaan lisäksi monikansallisten yritysten erityisvastuusta suhteessa niihin kehittyviin maihin, joissa yrityksillä on toimintaa (WCED 1987, 15). Kolmannen sektorin ryhmät tulevat raporteissa esille nopeasti kehittyneinä, tärkeinä ja kustannustehokkaina partnereina paikallisesti ja kansallisesti toteutettavaan kestävan kehityksen toimintaan (WCED 1987, 217).

Erityisesti vuoden 2012 Rio +20 konferenssien loppuraporteissa korostetaan ja etsitään mahdollisuuksia julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistyölle liittyen kestäväan kehitykseen. The Future we want -loppuraportissa alleviivataan valtion hallitusten johtavaa roolia kehityspoliittisissa strategioissa. Raportissa korostetaan esimerkiksi tiedeyhteisön ja siviiliyhteiskunnan roolia kestävässä kehityksessä. Raportissa tiedostetaan julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyön oleellisuus kestävan kehityksen implementoinnissa. (UNCSD 2012, 7–8.) Keinoina yhteistyölle mainitaan muun muassa vihreä talous, informaation jakamisen lisääminen, tulevaisuuden teknologiaan liittyvä yhteistyö ja yritysten yhteiskuntavastuun korostaminen.

Kestävän yritystoiminnan loppuraportissa on puolestaan nimenomaan kyse yksityisen ja julkisen sektorin yhdistämisestä aiemmin toteuttamattomassa mittakaavassa. Kestävän yritystoiminnan loppuraportissa kuvataan julkisen ja yksityisen sektorin suhdetta todeten, että yksityinen sektori ei koskaan voi korvata julkista, mutta molemmat sektorit toimivat toisiaan täydentäen (CSF 2012, 8). Kyseisessä raportissa yhteistyötä sektoreiden välillä etsitään kaikilta kestävan kehityksen osa-alueilta liittyen esimerkiksi energiaan, vesistöihin, ilmastoon, maanviljelykseen, talouteen, kaupungistumiseen ja sosiaaliseen kehitykseen.

Kestävän yritystoiminnan forumin loppuraportti esittelee yhteisesti sovittuja aloitteita, sekä yksityisen ja julkisen sektorin toisilleen esittämiä velvoitteita. Yksityiseltä sektorilta odotetaan esimerkiksi uusiutuvia energiateknologian innovaatioita, koska yksityisellä sektorilla on todettu olevan tehokkain kyky yhdistää rahoitus ja innovaatiot (CSF 2012, 17). Julkiselta sektorilta puolestaan odotetaan selkeitä panostuksia kestäväan ke-

hitykseen ja muun muassa tukea yksityiselle sektorille uusiutuvien energiavaihtoehtojen käytölle (CSF 2012, 20).

Forumien loppuraportti korostaa eri toimijoiden yhteistyötä. Yhteistyössä eri ryhmien intressien tulisi kohdata ja muokata toiminnalleen yhteinen intressi. Kollektiivisessa toiminnassa hyödyt kertautuvat, kun useat samoin ajattelevat yhdistävät voimansa yhteisen intressin taakse (CSF 2012, 44). Yksi merkittävimmistä yhteisistä sitoumuksista näkyy YK:n Global Compact -järjestön paikallisten verkostojen järjestäytymisenä ja kehittymisenä. Nämä järjestäytyneet verkostot vahvistavat kestäväen kehityksen implementointia paikallisten yritysten ja muiden asianosaisten kumppanuusverkoston avulla. Paikallisten verkostojen etuna on kestäväen kehityksen periaatteiden levittäminen yksityiselle sektorille kunkin alueen taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ympäristön huomioiden. YK:n Global Compact -järjestön paikalliset verkostot toimivat tällä hetkellä 101 maassa. (CSF 2012, 44–47.)

Tutkielman aineistoissa tunnustetaan kansalaisyhteiskunnan tärkeä rooli kestäväelle kehitykselle. Tiedeyhteisöillä ja kansalaisjärjestöillä on alusta asti ollut iso rooli ympäristöasioiden tiedostamisessa, ymmärtämisessä ja levittämisessä kansalaisten keskuuteen. Useita kansallisia tai paikallisia kansalaisjärjestöjä olisi kuitenkin vahvistettava taloudellisesti, ja kehittyvissä valtioissa myös ammatillisesti sekä moraalisesti. Tiedonvälitys valtioiden sekä kansalaisjärjestöjen välillä tulisi saada avoimeksi. Ympäristöalalla toimii aktiivisesti laajoja, kansainvälisiä järjestöjä. Harvat toimivat kuitenkin vielä sekä ympäristön että talouden alueella. (WCED 1987, 222.)

Yksityisen ja julkisen sektorin kestäväen kehityksen yhteistyö on monilla tasoilla käynnissä. Brundtlandin raportissa todettiin, että niin hallitusten toimijoiden kansainvälisten organisaatioiden kuin suurten yksityisten instituutioiden ryhmät tulee saattaa vastuullisiksi siitä, että tahojen harjoittamat käytännöt, ohjelmat ja budjetit tukevat taloudellisesti sekä ekologisesti kestäväen kehitystä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä (WCED 1987, 214). Vielä Agenda 21 -toimintaohjelman hyväksymisen aikaan 1990-luvulla vain muutama yritys oli kiinnostunut yritystoiminnan vaikutuksista luonnolle ja yhteiskunnalle, mutta tällä hetkellä tuhannet yritykset ovat sitoutuneita noudattamaan strategioissaan ja toiminnoissaan universaaleja toimintaperiaatteita ihmisoikeuksista, työvoimankäytöstä, ympäristöstä ja anti-korruptiosta (CSF 2012, 8).

Johannesburgin huippukokouksen loppuraportissa todettiin merkittäväksi eroksi Rion kymmenen vuoden takaiseen konferenssiin verrattuna liike-elämän näkyvä läsnäolo. Liike-elämän kiinnostuksen kestäväen kehitykseen todettiin heränneen. Valtioiden hallitukset olivat osin onnistuneet lisäämään kiinnostusta verotuksellisin keinoin sekä kannustein. (WSSD 2002, 109.) Yleisesti vuoden 2012 kestäväen kehityksen huippukokouksessa yksityisen sektorin huomattavasti suurempi rooli kahden vuosikymmenen takaiseen Rion kokoukseen verrattuna tuli aineistosta selkeästi esille muun muassa erillisen Rio +20 kestäväen yritystoiminnan forumin loppuraportin muodossa.

Mikään erillinen ryhmä ei voi yksin ratkaista ympäristöongelmia. The Future we want -raportissa on tarkemmin eritelty kestäväälle kehitykselle tärkeitä ryhmiä. Avainroolissa nähdään vuonna 2012 edelleen olevan valtioiden hallitukset sekä lainsäädännöllistä valtaa ylläpitävät tahot. Kuitenkin paikalliset ja kansalliset alaryhmät mainitaan raportissa useasti, suurimpina ryhminä kansalaisyhteiskunta ja naiset, lapset ja nuoret, alkuperäiskansat, vapaaehtoisjärjestöt, paikalliset viranomaiset, työntekijä- ja työnantajaliitot, liike-elämä ja teollisuus sekä tieteellinen ja teknologinen yhteisö. Julkisen sektorin ja yksityisen sektorin yhteistyön tärkeyttä korostetaan. (UNCSD 2012.)

Paikallisten instituutioiden rooli on merkittävä kestävänsä kehityksen implementoinnissa. Monia ympäristön tilaan liittyviä haasteita on mahdotonta toteuttaa pelkästään kansallisella tai globaalilla tasolla. Paikallisen tason toiminta esimerkiksi paikallisten verkostojen kautta on tärkeää. Paikallisten instituutioiden ratkaisevan ja tehokkaan roolin nähdään kuitenkin usein riippuvan valtioiden hallitusten jatkuvasta tuesta. (WSSD 2002, 113.)

Tutkielman aineistot tuovat ilmeiseksi, että siirtymässä kohti kestävästä kehityksestä on julkisella sektorilla ja politiikalla monimutkainen ja haastava tehtävä. Valtioilla on vastuu ja velvollisuus kestävänsä kehityksen osalta suhteessa kansalaisiin ja muihin valtioihin (WCED 1987, 224). Kansallisen ja kansainvälisen tason politiikka tarvitsee valtavaa panostusta saavuttaakseen asialle julkisen tuen ja kannatuksen.

5.1.4 Fundamentalistiset ryhmät

Viimeisimmäksi tyypitellyksi ryhmäksi nimettiin fundamentalistinen intressiryhmä, joka nousi esiin tutkielmassa apuvälineenä käytetyistä tieteellisistä kestävänsä kehityksen julkaisuista. Poikkeuksena aiempien intressiryhmien esiin nousemiselle varsinaisesta aineistosta, tätä ryhmää pyrittiin etsimään aineistona toimivista raporteista. Koska ryhmän nähdään muodostavan haasteita kestävänsä kehityksen etenemiselle, oli ryhmää merkityksellistä etsiä aineistosta. Fundamentalistiset ryhmät ovat sekä uskonnollisia ryhmiä että omaa ideologiaansa edustavia poliittisia ryhmiä, joiden fundamentalististen uskomusten ja aktivismin nousu vaikuttaa valtioiden kehitykseen ja poliittiseen uudistumiseen ympäri maailman (Almond, Appleby & Sivan 2003, 4–7). Fundamentalistiseen intressiryhmään suoranaisesti liittyvää tekstiä ei YK:n raporteista kyetty löytämään.

Fundamentalisteille uskonnolliset arvot määrittävät tiedonlaatua sekä ymmärrystä sosiaalisen elämän rajoista (Sneddon ym. 2006, 254–255). Suvaitsemattomuus eri uskontoja ja demokratiaa kohtaan jarruttaa globaalia yhteistyötä eri kansainvälisten toimijoiden kesken. Fundamentalististen ryhmien aktivoituminen tukee yhteenkuuluvuutta toisten samankaltaisten ihmisten kanssa, mutta rajoittaa suvaitsevaisuutta ja kanssakäymistä

erilaisten yksilöiden kanssa. Kestävän kehityksen lähtökohtana on vahvistaa globaalia yhteenkuuluvuutta, mikä on ristiriidassa fundamentalististen ryhmien arvojen kanssa.

Islamistisessa Lähi-idässä fundamentalismin vaikutukset valtioiden kehitykselle on laajalti tunnustettu, mutta fundamentalistien vaikutus poliittiseen päätöksentekoon esimerkiksi Yhdysvalloissa, Intiassa tai Israelissa ei ole vielä tänä päivänä yleisesti yhtä tiedostettua (Sneddon ym. 2006, 254). Erityisesti Yhdysvalloissa fundamentalismi on nostanut päätään 2000-luvun vaihteessa johtaen suurempaan suvaitsemattomuuteen kulttuurin ja politiikan alueella. Simon Szreter (2002, 606–607) kirjoittaa fundamentalismin nousun Yhdysvalloissa tapahtuneen vastaiskuna yhteiskunnalliselle taloustieteelliselle rationalismille ja individualismin korostamiselle. Vastapainona oman intressin tavoittelun maksimoinnille ihmiset ovat alkaneet kaivata sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja hakeneet tätä vahvistamalla siteitään uskonnollisiin ryhmittymiin.

Globalisaatio muuttaa ja rikkoo yhteiskunnan perinteisiä sosiaalisia ja taloudellisia instituutioita (Kaldor 1999, 70). Instituutioiden rikkoutumisen sekä muutoksen aiheuttama epävarmuus voi osaltaan toimia vastaiskuna globaalille yhteistyölle vahvistaen fundamentalististen ryhmien kannatusta. Tällöin fundamentalistiset asenteet tarjoavat alustan nationalistisille ideologioille sekä talouspolitiikassa protektionismin vahvistumiselle.

Eri tasoisia fundamentalistisia tai uskonnollisia intressiryhmiä vaikuttaa maailman politiikassa ääri-islamistisista liikkeistä kristittyihin ja buddhismiin (Almond ym. 2003, 6). Näitä intressiryhmiä vaikuttaa myös YK:n kestävän kehityksen toiminnassa, vaikka varsinaisesta aineistosta ei fundamentalistisia intressiryhmiä pystytty erittelemään. Esimerkiksi Agenda 21 -toimintaohjelmaa laadittaessa Vatikaani, Argentiina, Irlanti ja Kolumbia eliminoivat suositukset perhesuunnittelusta sekä ehkäisystä (Gardner 1992, 6). Näissä vahvasti katolisissa valtioissa väestönkasvun rajoittamiseen liittyvät kestävän kehityksen aloitteet tulkitaan valtioiden uskonnollisen ryhmäintressin kanssa vastakkaisiksi. Näin uskonnolliset intressiristiriidat estävät tai hidastavat konsensuksen löytymistä kaikkien YK:n jäsenvaltioiden kesken.

5.2 Intressiristiriitoja taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden välillä

Kestävä kehitys on problematiikaltaan yksi haastavimmista politiikan alueista tämän päivän maailmassa. Kestävän kehityksen ympäristö- ja talouspolitiikan keskinäisriippuvuus luo alkuasetelman vastakkaisille intresseille. Lisäksi kestävän kehityksen aiheisälöt ovat perinteisesti alueilla, joita hallitaan kansallisesti. Kestävän kehityksen mukaan valtioiden tulisi kuitenkin tehdä päätöksiä esimerkiksi maankäytöstä tai energiapolitiikasta yhteisen globaalintressiryhmän mukaisesti. Maiden väliset suuret erot sekä kes-

tävän kehityksen tarve multilateraaliseen päätöksentekoon ohi kansallisten intressien aiheuttaa intressiristiriitoja, jotka kulmineituvat usein talouden ja ympäristöulottuvuuden väliseen kamppailuun.

Kaikissa viidessä tutkielman aineiston raportissa korostuvat kehittyneiden maiden sekä vähiten kehittyneiden maiden intressiryhmien väliset ristiriidat resurssien ja tuotosten jakautumisen suhteen. Ristiriitojen yhteensovittamiseksi peräänkuulutetaan yhteistyötä. Johannesburgin huippukokouksen raportissa korostettiin pohjoisen ja etelän valtioiden hallitusten välisen yhteistyön tarvetta kestäväen kehityksen implementoinnissa (WSSD 2002, 14). Edelleen vuoden 2012 YK:n raporteista tunnistetaan tarve nopeuttaa kehitystä kehittyneiden ja vähiten kehittyneiden maiden välisen kuilun sulkemiseksi (ks. esim. UNCSD 2012, 1; CSF 2012, 25). Tämä ei kuitenkaan eri maiden ajamien omien kansallisten intressien vuoksi ole yksinkertaista. Esimerkiksi Malesia ja Intia eivät Agenda 21 -toimintaohjelmaa neuvotellessa olleet valmiita muuttamaan omaa toimintaa kestävämmän kehityksen puolesta, vaan pitäytyivät näkemyksissään teollisuusmaiden syyllisyydestä maailman köyhyyteen ja ympäristöongelmiin (Gardner 1992, 7).

Yksi tapa kaventaa maiden välistä kuilua on teollistuneiden maiden taloudellinen tuki eli kehitysapu vähiten kehittyneille maille. Kansalliset intressiryhmät viime kädessä määrittelevät mille tasolle valtioiden kehitysapu asetetaan. Vaikka viime vuosina esimerkiksi Afrikalle annettavan kehitysavun määrä on YK:n suunnitelmien mukaisesti kasvanut, ei se tähän päivään mennessä ole saavuttanut sille aiemmissa huippukokouksissa määriteltyä tasoa (UNCSD 2012, 6).

Vuonna 2013 Suomi tulee antamaan julkiseen kehitysyhteistyöhön yhteensä 1118 miljoonaa euroa, määrärahoina 0,55 % bruttokansantulosta. Suomi on kuitenkin sitoutunut YK:n vuosittajulistuksen kehitystavoitteisiin, jonka mukaan vuoteen 2015 mennessä jäsenmaiden tulee savuttaa kehitysrahoituksessa 0,7 %:n osuus bruttokansantulosta. (Kehityspolitiikka 2013.) Vuonna 2010 OECD:n maavertailussa Euroopan unioni toimi suurimpana kehitysavun antajana. Kaikkiaan viisi EU-maata, Tanska, Luxembourg, Hollanti, Norja ja Ruotsi, saavuttivat 0,7 %:n tavoitteen bruttokansantulosta. Yhdysvalloilla kehitysavun suuruus oli 0,21 % maan bruttokansantulosta. (OECD Development aid reaches an historic high in 2010, 2010.)

Maailmankauppa nähtiin raporteissa yhtenä tärkeänä tekijänä tasaamaan kehittyneiden maiden sekä kehittyvien maiden välistä kuilua. Kehittyneiden maiden tulisi avata maailmankaupan mahdollisuudet kehittyville maille, ja rahoittaa sekä omaa että kehittyvien maiden kehitystä kohti kestävämpää tulevaisuutta. (UNCED 1992, 30.29, 33.9.)

Intressien vastakkaisuuksia löytyi myös keskenään teollistuneiden maiden väliltä sekä kehittyvien maiden väliltä. Usein yhdistävä tekijä valtioiden suhtautumisessa kestäväen kehitykseen oli sidoksissa valtion asemaan maailman talouspolitiikassa (Lafferty & Meadowcroft 2003). Teollistuneiden maiden on sanottu suhtautuvan aliarvioiden kestäväen kehityksen velvoitteisiin markkinaorientoituneen uusliberaalisen ideologisen

muutoksen myötä (Haque 1999, 199). Brundtlandin raportista käy ilmi, että valtioiden hallitukset ovat olleet haluttomia reagoimaan ympäristön muutoksen kiihtyvään vauhtiin sekä globaalien haasteiden mittakaavaan (WCED 1987, 7).

Intressiristiriidat tulevat esille myös valtioiden sisällä. Muun muassa Yhdysvaltojen suhtautuminen Rion konferenssiin 1992 oli kahtiajakautunut. Bushin hallituksen ympäristöasiantuntijat näkivät konferenssin mahdollisuutena maan ulkopoliitikalle sekä talous- ja ympäristöpolitiikalle, mutta Yhdysvaltojen sisä- ja talouspolitiikassa Rioon suhtauduttiin uhkana mahdollisten taloudellisten sopeutuksien ja ulkomaanavun lisäämispaineiden vuoksi (Gardner 1992, 9–14).

Valtioiden hallitusten nähdään yleisesti suhtautuvan ympäristöasioihin paljolti toissijaisina (Sneddon 2006, 257). Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa kestävä kehitys on toissijainen globaalien talouskasvun ja vapaan kaupan rinnalla (Lafferty & Meadowcroft 2003). Ympäristön etua ajavat intressiryhmät eivät ole Yhdysvalloissa saavuttaneet tasa-arvoista asemaa talouspoliittisten ryhmien rinnalla. Yleisesti Yhdysvaltojen, Kiinan ja Intian roolit kestäväälle kehitykselle ovat merkittäviä yhtenä maailman suurimmista päästöjen tuottajista sekä yleisenä suunnannäyttäjänä (Mediakatsaukset, Ulkoasiainministeriö 31.12.2009). Yhdysvaltojen panostaminen kestäväan kehitykseen maailmanpoliittisesti voimakkaana valtiona voisi toimia roolimallina tai pakotteena myös muille suurille päästöjentuottajamaille.

1990-luvun Japanin taloudellinen taantuma sekä Saksan taloudellinen ja sosiaalinen epäjärjestys maan jälleenyhdistymisen aikoihin vaikuttivat kyseisten maiden harkitsemammin kestäväälle kehitykselle tukea antaviin asenteisiin. Taloudellisella tilanteella on todettu olevan merkittävä vaikutus myös Kanadan suhtautumisessa kestäväan kehitykseen. Toisaalta myös Ruotsi koki 90-luvulla vakavan taloudellisen kriisin vähentämättä kuitenkaan hallituksen tukea ja sitoutumista kestäväan kehityksen käsitteelle. (Lafferty & Meadowcroft 2003.)

5.3 Johtopäätökset

Tämä tutkielma on kirjoitettu 2010-luvun alkupuolella, jolloin niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissa on vuodesta 2007 eletty talouskriisien ja kollektiivisen taantuman aikaa. Vuonna 2013 maailmantalouden arvioidaan jälleen hitaasti vahvistuvan, mutta suuret erot valtioiden ja eri alueiden välillä vaikuttavat talouskriisien jälkeiseen epätasaiseen talouden kehitykseen. Vakavimpana haasteena työttömyys on historiallisen korkealla monissa maissa. (OECD Economic Outlook, 29.5.2013.)

Taloudellisten kriisien on nähty heikentävän valtioiden sitoutumista kestäväan kehitykseen (Lafferty & Meadowcroft 2003), eikä ole yllättävää, että YK:n kestäväan kehityksen toimintaa on viimeisinä vuosikymmeninä kuvailtu pysähtyneeksi ja tehottomaksi

(ks. esim. Stocchetti 2013, 1–2; Zaccai 2012, 79–90). YK:n yleiskokous on päättämässä syyskuussa 2015 uudesta kansainvälisestä kehitysagendasta vuosille 2015–2030. Uuden suunnitelman keskeisimmät teemat johdattavat kehitysajattelua pois perinteisestä avunantaja–vastaanottaja -mallista ja korostavat hallitusten sekä yksityisen sektorin toimintojen tärkeyttä globaalien muutoksen puolesta. (Stocchetti 2013, 1–2.) Nämä keskeisimmät teemat heijastelevat myös tämän tutkielman tärkeimpiä johtopäätöksiä oleellisimmista kestävästä kehityksen intressiryhmistä kehittyneiden ja kehittyvien maiden intressiristiriitojen osalta sekä intressiryhmien kehityksestä kohti tiiviimpää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Tutkielman empiirinen osuus syvensi tietämystä YK:n kestävästä kehityksen intressiryhmistä. Bentley pyrki poliittisten ryhmien tutkimuksella saavuttamaan paremman ymmärryksen talouselämän vaikutukselle politiikassa. Poliittiset ryhmät Bentley näki yhteiskunnan pinnalla vaikuttavina erikoistuneina ryhminä, jotka todellisuudessa edustavat muita, syvemmällä yhteiskunnassa vaikuttavia ryhmiä (1967 [1908], 209.) Tämä tutkielma tyypitteli kestävästä kehityksen toiminnan pinnalla vaikuttavia intressiryhmiä. Ryhmät osoittautuivat eri maista koostuviksi ryhmiksi; 1. Kehittyneiksi ja vähiten kehittyneiksi maiksi sekä 2. Multilateraalisesti, bilateraalisesti ja unilateraalisesti kestävästä kehitykseen suuntautuneiksi maiksi. Tämän lisäksi ryhmät osoittautuivat maiden sisäisiksi ryhmiksi; 3. Julkisen, yksityisen sekä kolmannen sektorin ryhmiksi sekä 4. Fundamentalistisiksi ryhmiksi. Näiden ryhmien tyypittely syvensi tietämystä taloudellisen ja ympäristöolotuvuuden intressiristiriitojen vastapareista. Lisäksi laajeni ymmärrys intressiryhmien kehityksestä julkisen ja yksityisen sektorin osalta 80-luvulta tähän päivään.

Merkittävimpinä intressiryhminä aineistosta erottuivat kehittyneiden valtioiden intressiryhmät sekä vähiten kehittyneiden valtioiden ryhmät, sekä tarve ratkaista intressiristiriitoja näiden ryhmien välillä. Verrattaessa väestön osuuksia sekä bruttokansantuotteen epätasaista jakautumista maailmassa, on ymmärrettävissä, että maiden välillä valitsee suuret intressien vastakkaisuudet (ks. 5.1.1). Vähiten kehittyneet maat näkevät ympäristöongelmien syynä kehittyneiden maiden teollistumisen ja ympäristön kustannuksella saavutetun talouskasvun. Resurssien, tulojen sekä toisaalta saasteiden epätasaarvoisen jakautumisen johdosta vähiten kehittyneet maat odottavat teollistuneilta mailta avustuksia kehitysmaiden hyväksi sekä panostusta kestävästä kehityksestä. Teollistuneet maat puolestaan kohdistavat helposti syyttävät sormensa vähiten kehittyneiden maiden ongelmiin esimerkiksi väestönkasvuun, köyhyyteen tai demokratiakehitykseen liittyen.

Esimerkkejä kehittyneiden maiden sekä vähiten kehittyneiden maiden intressiryhmien kohtaamattomuudesta on luettavissa mediasta lähes jokaiseen YK:n isännöimään kestävästä kehityksen kokoukseen liittyen. Teollisuusmaat, kehittyvät maat ja kehitysmaat eivät saaneet sopua aikaan sitovista lyhyen ja pitkän aikavälin vähennystavoitteista kasvihuonekaasupäästöille vuoden 2009 Kööpenhaminan ilmastokokouksessa. Euroo-

pan parlamentin ympäristöartikkelissa korostettiin liittolaisuuksien luomista teollistuneiden maiden sekä kehitysmaiden välille yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. (Ympäristö 21.1.2010.) Sama vastakkainen asetelma kehittyneiden teollisuusmaiden sekä vähiten kehittyneiden maiden välillä tuli esille kaikissa tutkielman aineistona toimivissa kestävän kehityksen raporteissa.

Toisena merkittävimpänä, vastakkaisena intressiryhmäparina kestävän kehityksen tulevaisuudelle erottui aineistosta multilateraaliseen yhteistyöhön pyrkivät ryhmät ja unilateraaliseen asemaan pyrkivät ryhmät. Kuten tutkielmassa jo aiemmin on todettu, oli Brundtlandin raportin ehkä tärkein tehtävä saada toisen maailmansodan jälkeisen vetäytymisen jälkeen valtiot uudelleen motivoitumaan kansainvälisestä, multilateraalista, taloudellisesta yhteistyöstä sekä kestävästä kehityksestä (WCED 1987, 7). Brundtlandin raportin jälkeisellä ajalla multilateralismin ja kansainvälisen yhteistyön on kuitenkin nähty muuttuneen odottamattomasti (Sneddon ym. 2006, 256). Yhteisiin, maailmaa parantaviin, multilateraalisiin tavoitteisiin on kaikkien YK:n jäsenmaiden ollut helppo yhtyä. Käytännössä sitoutuminen kansainväliseen yhteistyöhön on osoittautunut yllätykselliseksi. Viimeisimmät vuosikymmenet ovat osoittaneet, että kestävän kehityksen ryhmät suuntautuvat multilateralismiin erivästi omien intressien mukaan, ja toimintaa ohjaavat intressit kytkeytyvät usein valtioiden asemaan maailmantaloudessa ja politiikassa. Yhdysvaltojen on esimerkiksi koettu vetäytyvän kohti unilateraalista voimankäyttöä maailman politiikassa, samalla EU:n pyrkiessä kohti poliittista, ekonomista ja ympäristösektoreiden integraatiota. (Sneddon ym. 2006, 257.)

Ryhmiä intressierot ilmenevät ryhmien toiminnassa sekä kestävän kehityksen toimintaan sitoutumattomuudessa. Ryhmien erimielisyyksien taustalla voidaan nähdä intressit, joiden ohjaamina ryhmät pyrkivät nykyisen toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Suunnan muuttaminen kohti kestävämpää kehitystä tarkoittaisi molemmille ryhmille osin omien arvojen korvaamista yhteisillä, ympäristölähtöisemmillä arvoilla ja nykyisten, vallitsevien instituutioiden murttamista.

Analysoitaessa kestävän kehityksen aineistoja intressin käsitteen näkökulmasta toistui eri vuosikymmenille sijoittuvissa raporteissa samat intressiryhmät sekä samat tarpeet ryhmien väliselle yhteistyölle eri vuosikymmenillä. Samojen ryhmien velvoitteiden toistamisesta kestävän kehityksen eteen voi tulkita, ettei intressiryhmien kohtaamisessa ole tapahtunut merkittävää lähestymistä viimeisten vuosikymmenten aikana. Kuilu kehittyneiden ja kehittymättömien maiden välillä on pysynyt ennallaan, eikä maailman valtiot ole kyenneet integroitumaan odotetusti multilateraalisiin kestävän kehityksen päätöksiin (Stocchetti 2013, 1–2).

Usealla eri institutionaalisen analyysin tasolla kestävän kehityksen ajattelu törmää talouselämän paineisiin. Kestävä kehitys edellyttää yhteiskuntaa ottamaan ympäristön huomioon taloudellisia instituutioita ja institutionaalisia sopimuksia luotaessa. Tällä hetkellä YK:n toimesta, osana kestävän kehityksen strategiaa, pyritään esimerkiksi tuo-

maan vaihtoehdoksi vallalla olevien talousjärjestelmien rinnalle Vihreän talouden käsitettä (A guidebook to the Green Economy 2012). Tähän mennessä maailmanpolitiikassa ei kestävä kehityksen intressiryhmien vielä olla nähty kuitenkaan ylittäneen esimerkiksi maailmankaupan avaamiseen kehittyville maille. (ks. esim. Stocchetti 2013, 1–2; Alim 19.12.2005).

Kehitystä viimeisten vuosikymmenien aikana on kuitenkin tapahtunut sekä YK:n toiminnassa että maiden sisäisesti julkisen ja yksityisen sektori osalta. Tutkielman kolmannessa tyypitellyssä intressiryhmäkategoriassa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin painotuksien voi tulkita muuttuneen. Vuoden 2012 raporteissa yksityisen sektorin asema julkisen sektorin yhteistyökumppanina kestävässä kehityksessä on korostunut, ja tänä päivänä edistyksen katsotaan vaativan panostuksia molemmilta sektoreilta. Myös kolmas sektori kansalaisjärjestöjen muodossa on merkittävä erityisesti paikallisesti kestävä kehityksen implementoijana.

Julkisen ja yksityisen sektorin välisen yhteistyön on myös yleisesti nähty lisääntyneen viime vuosina yhteiskunnallisessa hallinnassa. Hallinnan on kuvattu hajaantuneen monitasoisille hallinnan verkostoille (engl. Multilevel network governance), jolloin viitataan yksityisen ja julkisen sektorin välisiin suhteisiin eri tasoilla esimerkiksi EU:ssa, kansallisella tasolla tai maakunnallisella tasolla (Sairinen 2009, 136). Mikäli kestävä kehityksen periaatteet eivät juurru instituutioiksi yksityiselle sektorille, jää kestävä kehitys ainoastaan julkisiin juhlapuheisiin, siirtymättä käytännön teoiksi. Julkisten ja yksityisten ryhmien intressien yhdistämisen voikin katsoa olevan välttämätön keino kestävä kehityksen implementoinnille.

Rio +20 Kestävä yritystoiminnan forumin loppuraportin tekstistä ja kuvituksesta välittyi positiivinen yhteistyön henki, eikä raportista käynyt ilmi ylitsepääsemättömiä intressiristiriitoja. YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon muun muassa kirjoitti Rio +20 kestävä yritystoiminnan forumin loppuraportin esipuheessa, että yritystoiminnan kokous ei ainoastaan kohdannut pääsihteerin asettamia haasteita, vaan ylitti hänen kaikki odotuksensa (CSD 2012, 6). Aineiston ja erityisesti vuoden 2012 raportit antavat vaikutelman siitä, että yksityisen sektorin olisi tällä hetkellä helpompi yhdistää intressit yhteisen asian taakse, kun taas julkisen sektorin eli valtioiden hallitusten olisi vaikea sopia yhteisesti toiminnasta kestävä kehityksen edessä.

Monikansalliset suuryritykset ovat viime vuosina näyttävästi aktivoituneet yhteiskuntavastuun ja kestävä kehityksen osalta palkaten yritysvastuujohtajia sekä tuottaen ympäristö- ja yhteiskuntavastuuraportteja. Yritysten yhteiskuntavastuusta ja kestävä kehityksen toteuttamisesta on viime vuosina tullut osa yritysten mielikuvien luomista ja markkinointia, eikä yhteiskuntavastuuraportointi vielä itsessään tarkoita, että sosiaalinen toiminta yrityksissä noudattaisi kestävä kehityksen arvoja.

Kestävä kehityksen elinkaari on ollut vivahteikas ja toiminnan kehittymistä on kuvattu samalla pettymykseksi, samalla vaikuttavaksi. (ks. esim. Haque 1999; Lafferty &

Meadowcroft 2003; Sneddon ym. 2006). Kestävän kehityksen saralla on saatu vähemmän aikaa kuin kestävän kehityksen puolesta puhujat olisivat toivoneet, mutta toisaalta on tehty huomattavasti enemmän kuin kritisoijat olisivat uskoneet (Sneddon ym. 2006, 253–255). Kestävän kehityksen käsite on kuitenkin saavuttanut vuosien 1987 ja 1992 jälkeen erinomaisen aseman ympäristöpolitiikassa sekä vallannut useita diskurssin alueita taloudellisten ja sosiaalisten toimijoiden joukossa (Zaccai 2012, 79–80).

Tutkielman edetessä kasvoi tietoisuus kestävän kehityksen kompleksisuudesta sekä sosiaalisessa toiminnassa vaikuttavien intressiryhmien vastakkaisista arvoista, ja toisaalta keskinäisriippuvuudesta. Kaikki eri kestävän kehityksen intressiryhmät kietoutuvat yhteen pyrkien parantamaan omaa asemaansa maailmantalouden pyörteissä maapallon rajallisessa ympäristössä. Intressiryhmillä on sekä yhteisiä että vastakkaisia intressejä. Kaikki eri ryhmät toimivat saman kestävän kehityksen pääintressin alla, mutta tulkiten kestävän kehityksen käsitettä omista intresseistä käsin. Tämän mahdollistaa kestävän kehityksen käsitteen avoimuus ja joustavuus. 1990-luvun taitteen pyrkimyksessä talouden ja ympäristön tasapainoon lisättiin kestävän kehityksen käsitteeseen myös sosiaalinen ulottuvuus, mikä toi käsitteen alle entistä enemmän alakäsitteitä ja näkökulmia. Käsitteen virallisten määritelmien takana on aina ikään kuin pelattu peliä akateemisen, poliittisen ja sosiaalisen maailman edustajien kesken kestävän kehityksen tulkinnasta (Zaccai 2012, 81).

Yleisesti YK:n toiminta kestävän kehityksen osalta on kohdannut vuosien aikana suurta arvostelua kansainvälisten neuvotteluiden tuloksettomuudesta (ks. esim. Kervinen 2009). Vihman ja Asseltin (2012, 3–5) mukaan esimerkiksi ilmastoneuvotteluiden arvostelu tuloksettomina pettymyksinä johtuu kuitenkin kansainvälisille neuvotteluille asetetuista ylimitoitetuista odotuksista. Neuvotteluiden leimaaminen päättymättömiksi pettymyksiksi voi vaarantaa neuvotteluiden uskottavuuden sekä poliittisen perustan ja kiihdyttää entisestään kestävän kehityksen arvostelua. Tämä puolestaan hyödyttäisi globaaliin ympäristöpolitiikkaan kriittisesti suhtautuvia intressiryhmiä, kuten Yhdysvaltoja ja Kiinan valtiota.

Kestävä kehitys edellyttää murtautumista vanhoista instituutiosta. Tulevaisuuden kestävän kehityksen eteen on oltava valmis kohtaamaan useita haastavia muutoksia, joita aineistona toimivissa raporteissa on esitelty. Ilman intressiryhmien uudelleen asennoitumista sekä asioiden arvottamista ei pysyviä muutoksia voida saavuttaa. YK:n jäsenmaiden välillä on suuria eroja institutionaalisissa traditioissa ja vain maat itse voivat muotoilla omalta osalta muutosten tarpeet (WCED 1987, 211–212).

Kestävän kehityksen tulevaisuus riippuu uusien toimivien instituutioiden luomisesta tai vanhojen instituutioiden uudistamisesta (Haque 1999, 211–214). Näihin uudistettuihin instituutioihin sekä institutionaaliin sopimuksiin tulisi eri intressiryhmien sitoutua. Kuitenkin jo itse kestävän kehityksen keskeisten instituutioiden on kritisoitu jämähtäneen suunnittelun asteelle, kun samanaikaisesti uusliberaali talouden globalisoituminen

on käytännössä toteutunut (Haque 1999, 197–218). YK:n hidasta institutionaalista uudistumista kuvaa esimerkiksi UNEPin roolin vahvistaminen, joka mainittiin jo Brundtlandin raportissa ja edelleen yli kaksikymmentä vuotta myöhemmin *The future we want* -raportissa (UNCSD 2012, 18, 23). YK:n uuden kansainvälisen kehitysagendan etenemiselle ja onnistumiselle kaksi suurinta haastetta ovat kansainvälisen työn laajuus sekä Stocchettin (2013, 1–2) kuvaamana ”poliittisten johtajien lähes halvaannuttava passiivisuus ja kiinnostuksen puute”.

Konsensuksen löytäminen ympäristöasioihin Yhdistyneiden kansakuntien neuvotte- luissa on osoittautunut toisinaan jopa haastavammaksi kuin rauhanneuvotteluissa. Rauhanneuvotteluissa Yhdistyneiden kansakuntien mandaatilla toimii turvallisuusneuvosto 15 jäsenmaan edustajistolla. Tällä neuvostolla on valta tehdä päätöksiä koko maailman kansakuntien puolesta. Ympäristöasioissa ei ole vastaavaa neuvostoa, vaan päätökset tehdään yleiskokouksessa kaikkien maiden suostumuksella. Kestävän kehityksen asioiden käsittelyyn olisi mahdotonta ottaa käyttöön turvallisuusneuvoston kaltaista elintä, jossa muutamat valtiot päättäisivät muiden valtioiden linjauksista. (Gardner 1992, 6.) Vastakkaista intressiä edustavat valtiot saattaisivat yksinkertaisesti jättää toimimatta neuvoston päätösten mukaan. Ympäristöasioissa on pyrittävä löytämään kaikkien yhteisesti hyväksymä ratkaisu. Tämä tekee ympäristödiplomatian harjoittamisesta haastavaa ja päätösten läpiviemisestä raskasta ja hidasta.

Ennen Rio +20 konferenssia kesäkuussa 2012 pidettiin neljä korkean tason Roundtable -keskustelutilaisuutta konferenssin odotetuista tuloksista. Tilaisuuksissa korkean tason virkamiehiä eri maista, edustajia YK:n eri elimistä sekä maailmanlaajuisista järjestöistä käyttivät puheenvuoroja kestävästä kehityksestä. Puheenvuoroja käytettiin naisten roolin tärkeydestä, multilateralismista, UNEPin vaikutusmahdollisuuksista ja vihreästä taloudesta. Tilaisuuteen liittyvä raportointi tuo ilmeiseksi, että haasteista huolimatta kestävä kehitys nähdään maapallolle ainoana mahdollisena tulevaisuutena. (UNCSD 2012, 93.)

5.4 Tulosten arviointia

Tulosten arvioinnissa tutkielman tekijälle suurimpina kysymyksinä nousivat laadullisen tutkimuksen haasteet sekä toisaalta työn aihealueen laajuus. Osin myös aineiston soveltuvuus kolmanteen tutkimuskysymykseen vastattaessa herätti kysymyksiä tutkielman edetessä.

Laadullisen tutkimusmenetelmän valinta osoittautui tutkielmalle monella tapaa antoisaksi, mutta myös monella tapaa haastavaksi valinnaksi. Toisaalta laadullisella tutkimusmenetelmällä oli mahdollista päästä nostamaan esille syitä kestävä kehityksen intressiristiriitojen takana sekä verrata ja kuvata ilmiön laadullisia muutoksia eri vuosi-

kyymenillä. Merkitysten antaminen aineistosta havaituille ilmiöille onkin usein kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohta (Räsänen 2005, 87).

Toisaalta laadullisten tutkimusmenetelmien selkeiden käytäntöjen puute muokkasi tutkimusprosessista tutkielmantekijänsä näköisen, mikä toi epävarmuutta tulosten ja johtopäätösten esittämiseen. Tähän heijastaen nousee tietoiseksi ajatus, että kvalitatiiviset tutkimukset voidaan nähdä tapaustutkimusaineistoina, jotka eivät mahdollista yleistysten tekemistä (ks. esim. Räsänen 2005, 87). Kuitenkin peilattaessa tutkimuksen tuloksia aiempaan sekä samanaikaisesti aiheesta ilmestyneeseen muuhun tutkimukseen korostui artikkeleista samoja kestäväen kehityksen ryhmittymiä. Muun muassa Stocchetti (2013, 1–2) kirjoittaa kestäväen kehityksen ajankohtaisista sidosryhmistä.

Tutkielman laaja kestäväen kehityksen viitekehys edellytti usein tarkistamaan ja palaamaan takaisin tutkielman rajaukseen. Tutkimuskohteena ei ole itsessään kestäväen kehityksen toiminta, vaan kestäväen kehityksen intressiryhmät sekä intressien ristiriidat. Aineistosta nimettyjen intressiryhmien lisäksi raporteista nousi esiin toistuvia muita ryhmiä, esimerkiksi kuluttajat, naiset, nuoret ja lapset. Nämä ryhmät eivät kuitenkaan ole YK:n kestäväen kehityksen viitekehyksessä Bentleyen intressiryhmä -käsitteen mukaisia intressiryhmiä, vaan toimintaan muulla tavoin liittyviä ryhmiä. Lisäksi tutkielman sisältämien käsitteiden laajuus, esimerkiksi valtiot intressiryhminä, saivat pohtimaan käsitteiden avaamisen tarpeellisuutta. Työssä valtioita on kuitenkin käsitelty esiin nousseina tyyppinä, käsitteellistämättä erikseen itse termejä.

Kolmannen tutkimuskysymyksen asettelu ja laajuus kestäväen kehityksen taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden intressiristiriitojen osalta ohjasi kyseenalaistamaan aineiston soveltuvuutta kysymyksen osalta. Yhdistyneiden kansakuntien toimintaan liittyvien raporttien pyrkimyksenä ei ole osoittaa syyttävästi vastakkaisuuksia esimerkiksi suurimpien päästöjen tuottajien tai kestäväen kehityksen mallimaiden välillä, vaan pyrkiä löytämään keinoja kansoja yhdistävälle yhteistyölle. Intressiryhmien vastakkaisuuksia ja intressiristiriitoja saattoikin havaita aineistosta juuri peräänkuulutetun yhteistyön tai esiin nousseen yhteistyön puutteen kautta. Tyypittely tarjosi myös intressiristiriitojen osalta keinon pureutua pieniin osiin kestäväen kehitystä ja erotella vastakkaisia ryhmiä.

Tutkimusraportointi on pyritty toteuttamaan siten, että samankaltainen analyysi aineistolle olisi toistettavissa. Aihe olisi ollut lähestyttävissä myös kvantitatiivisena tutkimuksena. Bentley (1967 [1908], 175–245) kirjoittaa sosiaalisen toiminnan määrällisen tutkimuksen tarpeellisuudesta ja kuvaa tarkasti sosiaalisen toiminnan mittaamista. Hänen mukaansa parhaiten sosiaalista toimintaa ilmentävä väittämä on sellainen, joka on määrällisesti arvioitavissa. Tutkijan on osattava kuitenkin katsoa myös mittaamisen taakse ja tutkia joukkoja, joiden toimesta nämä määrälliset tulokset ovat syntyneet. Sosiaalisen elämän määrittely toiminnan termeiksi ei ole mittaamista, mutta sillä tavoin määritellään perusta, jonka pohjalta mittaaminen on mahdollista suorittaa. (Bentley 1967 [1908], 202.)

Bentleyä mukaellen tässä tutkielmassa on määritelty intressiryhmien toiminnan termeillä kestävän kehityksen tutkimuksen perusta, jota olisi nyt mahdollista siirtyä mittaamaan. YK:n kestävän kehityksen sosiaalisen toiminnan tutkimusta olisi mahdollista toteuttaa määrällisesti esimerkiksi mittaamalla YK:n yleiskokouksissa annettuja äänimääriä. Jatkumo tälle laadulliselle tutkimukselle olisi tutkia maittain mittaamalla noudattavatko YK:n yleiskokouksissa annetut kestävästä kehitystä ilmentävät äänimäärät näitä eriteltyjen intressiryhmien mukaisia arvoja. Lisäksi luonnollinen jatkumo olisi syventää Bentleyyn intressiryhmä -käsitteen avulla tutkimusta kestävän kehityksen pinnalta syvemmälle toimintaan. Tämä mahdollistaisi tarkemman, merkittävimpien intressiryhmien laadullisen tutkimuksen maittain.

6 YHTEENVETO

1980-luku toi tietoisuuteen tiedemaailman varoitukset maapallon lämpenemisestä, otsonikadosta sekä muista elinolojamme uhkaavista ympäristömuutoksista. Tänä päivänä, 2010-luvulla maailmanlaajuiset ympäristöongelmat jo yleisesti ja yhteisesti tiedostetaan. Erityisesti korkean kehitystason länsimaissa tietoisuus ympäristön tilasta sekä ympäristölle haitallisesta toiminnasta ulottuu jo kattavasti läpi yhteiskunnan. Yhdistyneiden kansakuntien harjoittamalla kestäväällä kehityksellä pyritään vaikuttamaan kansainväliseen ympäristöhallintaan maapallon turvaamiseksi. Ympäristön tilasta ja sen tiedostamisesta huolimatta toiminnalla ei ole päästy toivottuihin tuloksiin. Monet YK:n ympäristökokouksissa sovitut tavoitteet ovat jääneet vaille tekoja.

Kestävän kehityksen toteutumisen esteet sekä oletus vastakkaisista taloudellisista ja ympäristöulottuvuuden intresseistä kestävässä kehityksessä toimivat tutkielman alkuasetelmana. Tutkielma käsittelee kestävä kehityksen intressiryhmiä sekä taloudellisia ja ympäristöulottuvuuden intressiristiriitoja 1980-luvulta alkaen. Tutkielma avaa kestävä kehityksen viitekehystä uudesta näkökulmasta intressin käsitteen avulla.

Intressin käsitteen tieteellinen kontribuutio on paljolti nojannut taloustieteilijöiden tuotantoon. Sosiologiassa käsitteen vähäinen tutkimus on Swedbergin (2005, 359–390) mukaan jakautunut käsitteen hyödyntämiseen sosiaalisen toiminnan ensisijaisena selittäjänä, yhtenä toiminnan selittävästä tekijöistä tai tekijänä, jolla ei ole merkitystä sosiaalisen toiminnan rakentumisessa. Tutkielman viitekehukseen valittiin Arthur Bentleyyn ryhmäintressin käsite, lähtökohtanaan taloudellisten intressiryhmien merkitys.

Bentley (1967 [1908], 211) perusti intressin käsitteen tutkimuksen yhteiskunnan ryhmien ja ryhmäintressien havainnoinnille. Hän havainnoi poliittisen elämän rakentumista ja katsoi sen olevan yksilöistä koostuvan ryhmän toimintaa. Bentleyyn mukaan ryhmää ei voi olla olemassa ilman yhteistä intressiä, jota ryhmän toiminta ilmentää. Intressit ovat toiminnalle annettu arvo. Bentley pyrki tutkimuksillaan saavuttamaan ymmärrystä talouselämän merkitykselle yhteiskunnassa ja näki yhteiskunnassa vaikuttavien eri ryhmien tunnistamisen välttämättömäksi sosiaalisen toiminnan rakentumisen hahmottamiselle. (Bentley 1967 [1908], 204–212.)

Maailma on globaalin ympäristöhallinnan ja kestävä kehityksen näkökulmasta jaettavissa erilaisiin ryhmiin ja sopimuksiin, kuten valtioihin, järjestöihin ja verkostoihin. Tunnetuin kestävä kehityksen järjestö, Yhdistyneet kansakunnat, toimii maailmanlaajuisena jäsenmaiden välisenä verkostona pyrkien vaikuttamaan kansakuntien perimmäisiin instituutioihin eli sääntöihin, tapoihin ja käytäntöihin. Yhdistyneitä kansakuntia, maailman markkinoita, eri valtioita ja muita verkostoituneita järjestöjä, kuten Maailman kauppajärjestöä voi kutsua institutionaaliseksi sopimuksiksi. Nämä institutionaaliset sopimukset vuorovaikutuksessa toistensa kanssa kehittävät puolestaan uusia sopimuksia sovittaakseen yhteen eri ryhmien ajamia intressejä ja luodakseen sääntöjä toiminnalle.

Näitä intressejä ja sääntöjä hiotaan korkean tason virkamiesten kesken kestävän kehityksen kokouksissa ympäri maailman.

Tämän pro gradu -tutkielman aineistona toimivat eri kestävän kehityksen toimintaan liittyvät raportit. Aineiston ajallisesti ensimmäisessä, Our Common Future -raportissa vuodelta 1987 korkean tason virkamiesten ja tiedemiesten kesken yhdistettiin yhteiseksi teemaksi kestävän kehityksen käsite. Käsitteen oli tarkoitus levitä kansakuntia keskenään sekä sisältä yhdistäväksi voimaksi. Viisi vuotta myöhemmin Riossa, Agenda 21 -toimintaohjelmalla haettiin käsitteelle hyväksyntä kaikkien jäsenmaiden kesken, jota edelleen vahvistettiin Johannesburgin huippukokouksessa 2002. Jälleen Riossa vuonna 2012 Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen konferenssissa sekä Kestävän yritystoiminnan forumin konferenssissa vahvistettiin kestävän kehityksen tähän mennessä aikaansaattua yhteistyötä, sekä konkretisoitiin keinoja ja määrittelyä kestävän kehityksen toteutukseen ja seurantaan. Näiden YK:n kestävän kehityksen virstanpylväinä tunnettujen tapahtumien pohjalta syntyneitä raportteja analysoitiin tutkielman empiriaosuudessa.

Tutkielman tarkoituksena oli laajentaa ymmärrystä taloudellisten intressien ja ympäristöintressien yhteensovittamisesta kestävässä kehityksessä. Tästä lähtökohdasta tutkimuskysymyksiksi muotoutui ensimmäisenä, *millaisia intressiryhmiä esiintyy Yhdistyneiden kansakuntien kestävässä kehityksessä*. Toiseksi tarkasteltiin, *miten intressiryhmät ovat kehittyneet 80-luvulta tähän päivään mennessä*. Kolmantena tutkimuskysymyksenä analysoitiin, *millaisia intressiristiriitoja kestävässä kehityksessä vallitsee taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden välillä*.

Tutkimuskysymyksiin vastattiin Bentleyyn intressiryhmä -käsitettä apuna käyttäen. Tutkielma toteutettiin laadullisena tutkimuksena nostamalla valitusta aineistosta esiin Milesin ja Hubermanin tyypittelyn (engl. pattern coding) mukaisesti kestävän kehityksen intressiryhmiä, analysoitiin ryhmien kehitystä sekä tyypiteltyjen ryhmien avulla vertailtiin kestävän kehityksen intressiristiriitoja. Kaikissa tutkimuskysymysten tuloksissa käytettiin pohjana ensimmäisen tutkimuskysymyksen mukaisesti tyypiteltyjä intressiryhmiä.

YK:n kestävän kehityksen keskeisimmiksi intressiryhmiksi tulkittiin ja nimettiin seuraavat osin vastakkaiset, osin rinnakkaiset intressiryhmät; 1. Kehittyneet ja vähiten kehittyneet maat, 2. Multilateraaliset, bilateraaliset ja unilateraaliset ryhmät, 3. Julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin ryhmät sekä 4. Fundamentalistiset ryhmät.

Ryhmien kehityksen tulkinta tapahtui vertaamalla ryhmiä aineiston raporteista eri vuosina. Oleellimmat muutokset ryhmien kehityksessä tulkittiin tapahtuneen julkisen sektorin sekä yksityisen sektorin välisessä yhteistyössä, jossa yksityisen sektorin laajentunut rooli korostui erityisesti vuoden 2012 raporteissa. Lisäksi yllättäviä muutoksia oli tapahtunut maiden suhtautumisessa multilateraaliseen päätöksentekoon. Osan maailman

merkittävistä maista nähtiin pyrkivän oman taloudellisen aseman vahvistamiseen unilateraalilla hallinnalla ohi yhteisten kestävä kehityksen tavoitteiden.

Keskeisimmiksi intressiristiriidoiksi kestävässä kehityksessä taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden välillä korostuivat vastakkaisuudet kehittyneiden maiden sekä vähiten kehittyneiden maiden välillä. Intressiryhmien välisten ristiriitojen voi nähdä juontuvan resurssien ja tuotosten epätasaisesta jakautumisesta. Intressiryhmien havaittiin kokevan vastakkaiset ryhmät vastuullisemmaksi ympäristöongelmien aiheuttamisessa sekä korjaamisessa. Taloudelliset sekä ympäristöulottuvuuden ristiriidat kävivät ilmi myös maiden erilaisessa suhtautumisessa multilateralismiin.

Tutkielman tutkimuskysymykset kestävä kehityksen intressiryhmistä sekä taloudellisen ja ympäristöulottuvuuden intressiristiriidoista kietoutuvat yhteen. Usein intressiryhmien vastakkaisuuden saattoi nähdä juontuvan eriävistä intresseistä maailman taloustilanteeseen liittyen. Ristiriitojen yhteensovittamiseksi peräänkuulutettiin aineiston jokaisessa raportissa rajat ylittävää yhteistyötä. Yhteistyö kestävä kehityksen eteen edellyttää institutionaalisten sopimusten ja sektoreiden uudistamista sekä muutoksia intressiryhmien asennoitumisessa ja perimmäisissä instituutioissa.

Kestävä kehitys on viimeisimpinä talouskriisien vuosina kohdannut esteitä toiminnan toteuttamiselle. YK:n yleiskokous on päättämässä syyskuussa 2015 uudesta kansainvälisestä kehitysagendasta vuosille 2015–2030. Uuden suunnitelman keskeisimmät teemat johdattavat kehitysajattelua uuteen suuntaan kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteistyön osalta sekä korostavat hallitusten ja yksityisen sektorin toimintojen tärkeyttä globaalin muutoksen puolesta. (Stocchetti 2013, 1–2.) Nämä keskeisimmät teemat heijastelevat myös tämän tutkielman tärkeimpiä johtopäätöksiä oleellisimmista kestävä kehityksen intressiryhmistä kehittyneiden ja kehittyvien maiden intressiristiriitojen osalta sekä intressiryhmien kehityksestä kohti tiiviimpää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

LÄHDELUETTELO

- Agenda 21 (1992) United Nations Conference on Environment & Development, Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992.
<<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>>, haettu 18.12.2012.
- A guidebook to the Green Economy. (2011) Division for Sustainable Development, UNDESA
<http://www.uncsd2012.org/content/documents/528Green%20Economy%20Guidebook_100912_FINAL.pdf>, haettu 18.11.2012.
- Alim, Syed Fattahul (2005) Globalisation, WTO talks and LDCs. UN – OHRLLS News. 19.12.2005. <<http://www.un.org/special-rep/ohrls/Hongkong/News/19%20Dec%20-%202.htm>>, haettu 30.1.2013.
- Almond, Gabriel A. – Appleby, R. Scott – Sivan, Emmanuel (2003) *Strong Religion. The Rise of Fundamentalisms around the World*. The University of Chicago Press, Chicago.
- Andreski, Stanislav (1983) Introduction. Teoksessa: *Max Weber on Capitalism, Bureaucracy and Religion. A Selection of Texts*. George Allen & Unwin, London.
- Bentley, Arthur Fisher (1967 [1908]) *The process of government*, toim. Odegard, Peter H. Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, MA.
- Berner, Anna-Sofia (2013) Ilmastonmuutoksen suuret syylliset. *Helsingin Sanomat* 7.4.2013.
- Bourdieu, Pierre (1990) *The Logic of Practice*. Polity Press, Cambridge, UK.
- Coleman, James S. (1988) Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*. Vol. 94., 95–120.
- Coleman, James S. (1994) *Foundations of Social Theory*. The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, MA.
- CSF (2012) Corporate Sustainability Forum, Summary Report. 15–18 June 2012
<http://www.unglobalcompact.org/docs/news_events/2012_CSF/Rio_CSF_Overview_Outcomes.pdf>, haettu 28.1.2013.

- Ensimmäiset vuodet – YK.fi. (2012) Yhdistyneet Kansakunnat.
<<http://www.yk.fi/node/7>>, haettu 13.11.2012.
- Eronen, Susanna (2012) Presidentti Halonen: Maapallon liikakäyttö tulee pysäyttää.
UTUonline, Turun yliopiston verkkolehti 24.9.2012.
<<http://www.utuonline.fi/sisalto/ajankohtaista/presidentti-halonen-maapallon-liikakaytto-tulee-pysayttaa.html>>, haettu 1.10.2012.
- Eskola, Jari – Suoranta, Juha (2008) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. 8. p.
Vastapaino, Tampere.
- Etzioni, Amitai (2008) ”The Moral Dimension” revisited. *Socio-Economic Review*,
Vol 6, 168–173.
- Frisby, David (2002) *Georg Simmel, Revised Edition*. Routledge, London.
- Gardner, Richard N. (1992) *Negotiating Survival. Four priorities after Rio*. Council
on Foreign Relations Incl., New York.
- General Assembly of the United Nations (2012) UN Publications
<<http://www.un.org/en/ga/>>, haettu 17.11.2012.
- Granovetter, Mark S. (1973) The Strength of weak ties. *American Journal of Sociology*,
Vol. 78 (6), 1360–1380.
- Granovetter, Mark (1985) Economic Action and Social Structure: The Problem of
Embeddedness. *American Journal of Sociology*. Vol. 91 (3), 481–510.
- Granovetter, Mark (1992) Economic Institutions as Social Constructions: A
Framework for Analysis. *Acta Sociologica*. Vol. 35, 3–11.
- Haque, M. Shamsul (1999) The Fate of Sustainable Development Under Neo-Liberal
Regimes in Developing Countries. *International Political Science
Review*, Vol. 20 (2), 197–218.
- Hollingsworth, J. Rogers (2000) Doing institutional analysis: implications for the
study of innovations. *Review of International Political Economy* Vol.
7 (4), 595–644.
- Hopwood, Bill – Mellor, Mary – O’Brien, Geoff (2005) Sustainable Development:
Mapping Different Approaches. *Sustainable Development*, Vol. 13,
38–52.

- International Court of Justice (2012) The International Court of Justice
<<http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1>> , haettu 17.11.2012.
- Kaldor, Mary (1999) *New and Old Wars. Organized Violence in a Global Era*. Polity Press. Cambridge, UK.
- Kehityspolitiikka (2013) Ulkoasiainministeriö
<<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15392&contentlan=1&culture=fi-FI>> , haettu 7.2.2013.
- Kervinen, Elina (2009) Kansalaisjärjestöt: Kööpenhamina oli katastrofaalinen pettymys. *Helsingin Sanomat*. Uutiset 19.12.2009.
<<http://www.hs.fi/juttusarja/koopendamina/artikkeli/Kansalaisjarjestot+Koopendamina+oli+katastrofaalinen+pettymys/1135251599359>> haettu 17.1.2013.
- Kestävä kehitys – Johannesburg 2002. (2006) Ulkoasiainministeriö.
<<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15597&contentlan=1&culture=fi-FI>> , haettu 15.11.2012.
- Kestävä kehitys Suomen ulkopolitiikassa (2013) Ulkoasiainministeriö.
<<http://www.formin.fi/Public/default.aspx?contentid=67416&nodeid=32099&contentlan=1&culture=fi-FI>> , haettu 9.2.2013.
- Kestävä kehitys – ymparisto.fi (2012) Ympäristöministeriö.
<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=310096&lan=fi&clan=fi>> , haettu 17.11.2012.
- Lafferty, William M. – Meadowcroft, James (2003) *Implementing Sustainable Development: Strategies and Initiatives in High Consumption Societies*. Oxford Scholarship Online.
<<http://www.oxfordscholarship.com.ezproxy.utu.fi:2048/view/10.1093/0199242011.001.0001/acprof-9780199242016>> , haettu 17.12.2012.
- LDC Criteria over time UN (2011) CDP Secretariat, UN
<http://www.un.org/en/development/desa/policy/cdp/ldc/ldc_criteria_timeline.pdf> haettu 16.11.2012.
- Least Developed Countries UN (2012) UN-OHRLLS
<<http://www.unohrlls.org/en/ldc/25/>> haettu 24.1.2013.

- Maailmanlaajuiset ohjausjärjestelmät. (2010) Valtion ympäristöhallinto.
<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=358665&lan=FI>>
haettu 28.1.2013.
- Meadowcroft, James (2000) Sustainable Development: a New(ish) Idea for a New Century? *Political Studies*, Vol. 48, 370–387.
- Mediakatsaukset (2009) Ulkoasiainministeriö 31.12.2009.
<<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=183678&nodeid=15554&contentlan=1&culture=fi-FI>>, haettu 9.2.2013.
- Melin, Harri (2005) Vertailevan tutkimuksen monet lähtökohdat. Teoksessa:
Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat, toim. Räsänen, Pekka – Anttila, Anu-Hanna – Melin, Harri, 53–65. PS-Kustannus, Jyväskylä.
- Meyer, John – Rowan, Brian (1977) Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology*, Vol. 83 (2), 340–363.
- Miles, Matthew B. – Huberman, Michael A. (1994) *Qualitative Data Analysis, An Expanded Sourcebook*. 2nd ed. Sage Publications, Thousand Oaks, California.
- Mitä YK-perhe tekee? (2012) UNric, Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedotuskeskus.
<http://www.unric.org/html/finnish/fn_familjen/fn_familjen_frame.htm>, haettu 15.11.2012.
- Morgan, Gareth (1997) *Images of Organization*. 2nd ed. Sage Publications, Thousands Oaks, California.
- NGO Branch (2011) Website of the UN DESA NGO Branch. <<http://csonet.org/>>, haettu 17.11.2012.
- OECD Economic Outlook (2013) Economic outlook, analysis and forecasts 29.05.2013. <<http://www.oecd.org/economy/outlook/global-economy-advancing-but-pace-of-recovery-varies.htm>>, haettu 31.5.2013.
- OECD Glossary of statistical terms (2003) OECD Statistics
<<http://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1176>>, haettu 7.2.2013.

OECD Development aid reaches an historic high in 2010 (2010) OECD Aid statistics
<<http://www.oecd.org/dac/aidstatistics/developmentaidreachesanhistorichighin2010.htm>>, haettu 9.2.2013.

Olson, Mancur (1971) *The Logic of Collective Action. Public Goods and the Theory of Groups*. Harvard University Press, Cambridge, MA.

Parsons, Talcott (1968 [1937]) *The Structure of Social Action. A study in social theory with special reference to a group of recent European writers*. Volume 1. The Free Press, New York.

Parsons, Talcott – Smelser, Neil J. (1957) *Economy and Society: a study in the integration of economic and social theory*. Routledge & Kegan, London.

Perustietoa YK:sta. (2012) UNric, Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedotuskeskus. <<http://www.unric.org/fi/perustietoa-yksta>>, haettu 13.11.2012.

President Halonen to chair a UN Panel (2010) Office of the President of the Republic of Finland. Press Release 9 August 2010.
<<http://www.presidentti.fi/halonen/Public/default6bd7.html?contentid=198038&nodeid=44101&contentlan=2&culture=en-US>>, haettu 17.11.2012.

Ratzenhofer, Gustav (1898) *Die Sociologische Erkenntnis. Positive Philosophie des socialen Lebens*. F.A. Brodhaus, Leipzig.

RDED (1992) Rio Declaration on Environment and Development A/CONF.151/26 (Vol I). <<http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>>, haettu 19.10.2012.

Report of the Secretary-General A/66/347 (2011) Composition of the Secretariat: Staff demographics. United Nations, General Assembly
<http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/66/347>, haettu 17.11.2012.

Ross, Edward A. (1902) Recent Tendencies in Sociology. *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 16 (4), 537–563.

Ross, Edward Alsworth [1959] The Properties of Group-Units. Teoksessa *Social control and the foundations of sociology. Pioneer contributions of*

Edward Alsworth Ross to the study of society, toim. Borgatta, Edgar F., Meyer, Henry J. 173–189. Beacon Press, Boston.

Räsänen, Pekka (2004) Homo oeconomicus ja homo sociologicus yksilön toiminnan jäsennostapoina. Teoksessa: *Kiistoja ja dilemmoja – sosiologisen keskustelun vastakkainasetteluja*, toim. Räsänen, Pekka – Ruonavaara, Hannu – Kantola, Ismo, 35–54. Kirja-Aurora, Turku.

Räsänen, Pekka (2005) Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa: *Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat*, toim. Räsänen, Pekka – Anttila, Anu-Hanna – Melin, Harri, 85–102. PS-Kustannus, Jyväskylä.

Sairinen, Rauno (2009) Ympäristöhallinnan monet teoriat. Teoksessa: *Vihreä teoria – ympäristö yhteiskuntateorioissa*, toim. Massa, Ilmo 130–150. Hakapaino, Helsinki.

Secretariat – United Nations (2012) UN Publications

<<http://www.un.org/en/mainbodies/secretariat/>>, haettu 17.11.2012.

Sen, Amartya K. (1990) Rational Fools: A Critique of the Behavioral Foundations of Economic Theory. Teoksessa: *Beyond Self-Interest*, toim. Mansbridge, Jane J., 25–43. The University of Chicago Press, Chicago.

Simmel, Georg (2000 [1949]) The Sociology of Sociability. Teoksessa: *Simmel on Culture: Selected Writings*, toim. Frisby, David, Featherstone, Mike 120–129. Sage Publication Ltd, London.

Small, Albion W. (1904) The Subject-Matter of Sociology. *American Journal of Sociology*, Vol. 10 (3), 281–298.

Small, Albion W. (1912) General Sociology. *American Journal of Sociology*, Vol. 18 (2), 200-214.

Small, Albion W. (1920) Some Structural Material for the Idea ”Democracy”— Concluded. *American Journal of Sociology*, Vol. 25 (4), 405–444.

Sneddon Chris – Howarth Richard B. – Norgaard Richard B. (2006) Sustainable Development in a post-Brundtland world. *Ecological Economics* 57. 253–268.

- Spangenberg, Joachim H. – Pfahl, Stefanie – Deller, Kerstin (2002) Towards indicators for institutional sustainability: lessons from an analysis of Agenda 21. *Ecological Indicators*. Vol. 2 (?), 61–77.
- Stocchetti, Marikki (2013) YK:n suunnitelma uudeksi kehityssuunnitelmaksi: toiveajattelua vai todellista muutosvoimaa? *Fiiia Comment* 9, 2.4.2013, 1–2.
- Suter, Keith (1999) The Club of Rome: The Global Conscience. *Contemporary Review*. Vol. 275 (Jul?1602?) 1–5.
- Swedberg, Richard (2005) Can there be a sociological concept of interest? *Theory and Society* Vol. 34, 359–390.
- Swedberg, Richard (2003) *Principles of economic sociology*. Princeton University Press. Oxfordshire.
- Teollisuusmaat (2007) Tiivistelmät EU:n lainsäädännöstä. Europa.
<http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_with_third_countries/industrialised_countries/r14107_fi.htm>, haettu 7.2.2013.
- UNCED, Agenda 21 (1992) United Nations Conference on Environment and Development
<<http://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>>, haettu 19.10.2012.
- UNCED, Rio Declaration (1992) A/CONF.151/26 (Vol.I).
<<http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>> , haettu 19.10.2012.
- UNCSD (2012) A/CONF.216/16, United Nations, New York.
<<http://www.uncsd2012.org/content/documents/814UNCSD%20REPORT%20final%20revs.pdf>> , haettu 28.11.2012.
- UN Economic and Social Council (2012) UN Publications
<<http://www.un.org/en/ecosoc/about/>>, haettu 17.11.2012.
- UN Economic and Social Development – Agenda 21 (2009) UN Publications
< <http://www.un.org/esa/dsd/agenda21/>>, haettu 26.11.2012.
- United Nations Security Council (2012) UN Publications
<<http://www.un.org/en/sc/>>, haettu 17.11.2012.

- United Nations Trusteeship Council (2012) UN Publications
<<http://www.un.org/en/mainbodies/trusteeship/>>, haettu 17.11.2012.
- Vihma, Antto – van Asselt, Harro (2012) *Great Expectations: Understanding why the UN climate talks seem to fail*. The Finnish Institute of International Affairs. Briefing Paper 109. 14.6.2012. Helsinki.
- WCED (1987) Report of the World Commission on Environment and Development, Our Common Future. UN Documents. <
http://conspect.nl/pdf/Our_Common_Future-Brundtland_Report_1987.pdf>, haettu 5.11.2012.
- Weber, Max (1983 [1920]) The Uniqueness of Western Civilisation. Teoksessa *Max Weber on Capitalism, Bureaucracy and Religion. A Selection of Texts*, toim. Andreski, Stanislav 21–29. George Allen & Unwin, London.
- Weber, Max (2006 [1948]) Class, Status, Party. Teoksessa: *Inequality Reader: Contemporary & Foundational Readings in Race, Class, & Gender*, toim. Grusky, David B., Szelenyi, Szonja, 44-55. Perseus Books, Cambridge, MA.
- WSSD (2002) Report of the United Nations Conference on sustainable Development.
<http://www.unmillenniumproject.org/documents/131302_wssd_report_reissued.pdf> haettu 5.3.2013.
- YK on maailman kansojen tärkein yhteistyöjärjestö – YK.fi. (2012) Yhdistyneet Kansakunnat. <<http://www.yk.fi/>>, haettu 13.11.2012.
- YK:n kestävä kehityksen konferenssi 2012 – ymparisto.fi. (2012) Ympäristöministeriö.
<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=26509&lan=FI>>, haettu 13.11.2012.
- YK:n peruskirja (2012) UNric, Yhdistyneiden kansakuntien alueellinen tiedotuskeskus. <<http://www.unric.org/fi/perustietoa-yksta/13>>, haettu 13.11.2012.
- Yle uutiset 18.10.2012, Ulkomaat (2012) Suomen pääsy turvallisuusneuvostoon ratkeaa lähitunteina. *Yle uutiset* 18.10.2012, Ulkomaat.
<http://yle.fi/uutiset/suomen_paasy_turvallisuusneuvostoon_ratkeaa_lahitunteina/6341095>, haettu 17.11.2012.

Ympäristö 21.1.2010 (2010) Mepit hyvin pettyneitä Kööpenhaminan ilmastokokouksen tuloksiin. Ympäristö 21.1.2010, Euroopan parlamentti.

<<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+IM-PRESS+20100115STO67372+0+DOC+XML+V0//FI>> haettu 27.1.2013.

Ympäristöministeriön Kerstin Stendahl aloittaa korkeassa YK:n virassa Genevessä - ymparisto.fi. (2012) Valtion ympäristöhallinto.

<<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=423175&lan=fi>>, haettu 17.11.2012.

Zaccai, Edwin (2012) Over two decades in pursuit of sustainable development: Influence, transformations, limits. *Environmental Development* 1, 79–90.

Liite 1 Our Common Future WCED 1987 sisällysluettelo

United Nations

Report of the World Commission on Environment and Development:

Our Common Future

Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427 - Development and International Cooperation: Environment

Table of Contents

Acronyms and Note on Terminology

Chairman's Foreword

From One Earth to One World

Part I. Common Concerns

1. A Threatened Future
 - I. Symptoms and Causes
 - II. New Approaches to Environment and Development
2. Towards Sustainable Development
 - I. The Concept of Sustainable Development
 - II. Equity and the Common Interest
 - III. Strategic Imperatives
 - IV. Conclusion
3. The Role of the International Economy\
 - I. The International Economy, the Environment, and Development
 - II. Decline in the 1980s
 - III. Enabling Sustainable Development
 - IV. A Sustainable World Economy

Part II. Common Challenges

4. Population and Human Resources
 - I. The Links with Environment and Development
 - II. The Population Perspective
 - III. A Policy Framework
5. Food Security: Sustaining the Potential
 - I. Achievements
 - II. Signs of Crisis
 - III. The Challenge
 - IV. Strategies for Sustainable Food Security
 - V. Food for the Future
6. Species and Ecosystems: Resources for Development
 - I. The Problem: Character and Extent
 - II. Extinction Patterns and Trends
 - III. Some Causes of Extinction
 - IV. Economic Values at Stake
 - V. New Approach: Anticipate and Prevent
 - VI. International Action for National Species
 - VII. Scope for National Action
 - VIII. The Need for Action

7. Energy: Choices for Environment and Development
 - I. Energy, Economy, and Environment
 - II. Fossil Fuels: The Continuing Dilemma
 - III. Nuclear Energy: Unsolved Problems
 - IV. Wood Fuels: The Vanishing Resource
 - V. Renewable Energy: The Untapped Potential
 - VI. Energy Efficiency: Maintaining the Momentum
 - VII. Energy Conservation Measures
 - VIII. Conclusion
8. Industry: Producing More With Less
 - I. Industrial Growth and its Impact
 - II. Sustainable Industrial Development in a Global Context
 - III. Strategies for Sustainable Industrial Development
9. The Urban Challenge
 - I. The Growth of Cities
 - II. The Urban Challenge in Developing Countries
 - III. International Cooperation
- Part III. Common Endeavours**
10. Managing The Commons
 - I. Oceans: The Balance of Life
 - II. Space: A Key to Planetary Management
 - III. Antarctica: Towards Global Cooperation
11. Peace, Security, Development, and the Environment
 - I. Environmental Stress as a Source of Conflict
 - II. Conflict as a Cause of Unsustainable Development
 - III. Towards Security and Sustainable Development
12. Towards Common Action: Proposals For Institutional and Legal Change
 - I. The Challenge for Institutional and Legal Change
 - II. Proposals for Institutional and Legal Change
 - III. A Call for Action

Annexes

Annexe 1: Summary of Proposed Legal Principles for Environmental Protection and Sustainable Development

Adopted by the WCED Experts Group on Environmental Law

Annexe 2: The Commission and its Work

Liite 2 Rio UNCED 1992 sisällysluettelo

United Nations Conference on Environment & Development Rio de Janeiro, Brazil, 3 to 14 June 1992

AGENDA 21

CONTENTS

Chapter Paragraphs

1. Preamble 1.1 - 1.6

SECTION I. SOCIAL AND ECONOMIC DIMENSIONS

2. International cooperation to accelerate sustainable development in developing countries and related domestic policies 2.1 - 2.43

3. Combating poverty 3.1 - 3.12

4. Changing consumption patterns 4.1 - 4.27

5. Demographic dynamics and sustainability 5.1 - 5.66

6. Protecting and promoting human health conditions 6.1 - 6.46

7. Promoting sustainable human settlement development 7.1 - 7.80

8. Integrating environment and development in decision-making 8.1 - 8.54

SECTION II. CONSERVATION AND MANAGEMENT OF RESOURCES FOR DEVELOPMENT

9. Protection of the atmosphere 9.1 - 9.35

10. Integrated approach to the planning and management of land resources 10.1 - 10.18

11. Combating deforestation 11.1 - 11.40

12. Managing fragile ecosystems: combating desertification and drought 12.1 - 12.63

13. Managing fragile ecosystems: sustainable mountain development 13.1 - 13.24

14. Promoting sustainable agriculture and rural development 14.1 - 14.104

15. Conservation of biological diversity 15.1 - 15.11

16. Environmentally sound management of biotechnology 16.1 - 16.46

17. Protection of the oceans, all kinds of seas, including enclosed and semi-enclosed seas, and coastal areas and the protection, rational use and development of their living resources 17.1 - 17.136

18. Protection of the quality and supply of freshwater resources: application of integrated approaches to the development, management and use of water resources 18.1 - 18.90

19. Environmentally sound management of toxic chemicals, including prevention of illegal international traffic in toxic and dangerous products 19.1 - 19.76

20. Environmentally sound management of hazardous wastes, in hazardous wastes 20.1 - 20.46

21. Environmentally sound management of solid wastes and sewage-related issues 21.1 - 21.49

22. Safe and environmentally sound management of radioactive wastes 22.1 - 22.9

SECTION III. STRENGTHENING THE ROLE OF MAJOR GROUPS

23. Preamble 23.1 - 23.4

24. Global action for women towards sustainable and equitable development 24.1 - 24.12

25. Children and youth in sustainable development 25.1 - 25.17

26. Recognizing and strengthening the role of indigenous people and their communities 26.1 - 26.9

27. Strengthening the role of non-governmental organizations: partners for sustainable development 27.1 - 27.13

28. Local authorities' initiatives in support of Agenda 21 28.1 - 28.7

29. Strengthening the role of workers and their trade unions 29.1 - 29.14

30. Strengthening the role of business and industry 30.1 - 30.30

31. Scientific and technological community 31.1 - 31.12

32. Strengthening the role of farmers 32.1 - 32.14

SECTION IV. MEANS OF IMPLEMENTATION

Liite 3 Johannesburg WSSD 2012 sisällysluettelo

United Nations Report of the World Summit on Sustainable Development Johannesburg, South Africa, 26 August-4 September 2002

Contents

I. Resolutions adopted by the Summit	1
1. Political Declaration	1
2. Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development	6
3. Expression of thanks to the people and Government of South Africa	73
4. Credentials of representatives to the World Summit on Sustainable Development	73
II. Attendance and organization of work	74
A. Date and place of the Summit	74
B. Attendance	74
C. Opening of the Summit	79
D. Election of the President and other officers of the Summit	79
E. Adoption of the rules of procedure	80
F. Adoption of the agenda and other organizational matters	80
G. Accreditation of intergovernmental organizations	81
H. Organization of work, including the establishment of the Main Committee	81
I. Credentials of representatives to the Summit	81
J. Documentation	81
III. Partnership events	82
IV. General debate	109
A. General statements by non-State entities	109
B. General statements by high-level officials	111
V. Multi-stakeholder event	116
VI. Round tables	119
VII. Report of the Main Committee	136
A. Organization of work	136
B. Action taken by the Main Committee	136
VIII. Adoption of the Political Declaration	138
IX. Adoption of the Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development	139
X. Report of the Credentials Committee	147
XI. Adoption of the report of the Summit	149
XII. Closure of the Summit	150
Annexes	
I. List of documents	151
II. Opening statements	154
III. Parallel and associated activities	166

Liite 4 Rio +20 UNCSD 2012 sisällysluettelo

Report of the United Nations Conference on Sustainable Development Rio de Janeiro, Brazil 20–22 June 2012 United Nations • New York, 2012

Contents

Chapter Page

I. Resolutions adopted by the Conference.	
A. Outcome document: “The future we want”.	
B. Expression of thanks to the people and Government of Brazil	
C. Credentials of representatives to the United Nations Conference on Sustainable Development	
II. Organization of work and other organizational matters	
A. Date and place of the Conference	
B. Opening of the Conference	
C. Election of the President and other officers of the Conference	
D. Adoption of the rules of procedure	
E. Adoption of the agenda and other organizational matters.	
F. Accreditation of intergovernmental organizations.	
G. Organization of work, including the establishment of the Main Committee	
H. Credentials of representatives to the Conference.	
I. Documentation	
J. Attendance.	
III. General debate	
IV. High-level round tables, Partnerships Forum, Sustainable Development Learning Centre and other events.	
V. Adoption of the Outcome Document	
VI. Report of the Credentials Committee.	
VII. Adoption of the report of the Conference	
VIII. Closure of the Conference.	
Annex	
I. List of documents.	

Liite 5 Rio +20 CSF 2012 sisällysluettelo

Innovation and Collaboration for the Future We Want 15-18 June 2012

Overview and Outcomes Summary Report

Table of Contents

I. Foreword 6

II. Executive Summary 8

III. Overview & Outcomes 16

Energy & Climate 16

Water & Ecosystems 21

Agriculture & Food 24

Economics & Finance of Sustainable Development 27

Social Development 32

Urbanization & Cities 37

Education for Sustainable Development & 40

Responsible Management Education

IV. Rio+20 Commitments to Action 44

V. High-Level Closing Plenary Compact for Rio – 50

VI. New Resources 54

VII. In the Media 58

Selected Headlines 58

Press Releases 60

Liite 6 YK:n kestävän kehityksen intressiryhmien tyypittelyä

1. Kehittyneet maat		Vähiten kehittyneet maat	
Teollistuneet maat	Kehittyvät maat	Kolmas maailma	1980-luku
kehittyneet , länsimaiset markkinataloudet	Aasian kehittyvät markkinataloudet	Kehitysmaat	
socialistiset Itä-Euroopan ja Venäjän maat	Aasian socialistiset maat		
Kehittyneet maat	Kehittyvät maat		1990-luku
Teollistuneet maat	Vähiten kehittyneet maat		
	Siirtymätaloudet		
Kehittyneet maat	Kehittyvät maat		2000- ja 2010-luku
Teollistuneet maat	Suljetut kehittyvät maa		
Muut korkean tulotason maat	Pienet kehittyvät saarivaltiot		
	Vähiten kehittyneet maat		
	34 Afrikan valtiota		
	14 Aasian valtiota		
	1 Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtio		
2. Multilateraaliset ryhmät		Unilateraaliset ryhmät	
Multilateraaliset maat	YK:n jäsenmaiden väliset sopimukset	Unilateraaliseen asemaan pyrkivät maat	
Multilateraaliset kestävän kehityksen organisaatiot		Protektionismi	
YK, UNEP, UNCTAD			
Multilateraaliset maailmankauppaa tukevat organisaatiot			
WTO, IMF, WORLD BANK, GATT			
Muut multilateraaliset organisaatiot			
3. Julkinen sektori		Kolmas sektori	
Jäsenmaiden hallitukset	Monikansalliset suuryritykset	NGO's	
	Kansalliset yritykset	Kansalaisjärjestöt	
	YK:n Global Compact -järjestö	Siviiliyhdistyskunta	
4. Fundamentaalit intressiryhmät			
Uskonnolliset, ideologiset ryhmät			